

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika předškolního věku

ŠKOLNÍ ZRALOST SCHOOL READINESS

Bakalářská práce: II–FP–KSS–2013

Autor:

Marcela Jaklová

Podpis:

.....

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Meier, Ph.D.

Konzultant:

Počet:

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
53	21	0	2	15	1

V Liberci dne:

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Marcela JAKLOVÁ**
Osobní číslo: **P09000109**
Studijní program: **B7506 Speciální pedagogika**
Studijní obor: **Speciální pedagogika předškolního věku**
Název tématu: **Školní zralost**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl bakalářské práce: Charakterizovat předškolní období, zjistit jak učitelky mateřských škol podporují školní zralost a připravenost předškolních dětí a s jakými problémy se u nich setkávají nejčastěji.

Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava průzkumu, sběr dat, interpretace a vyhodnocení dat, formulace závěrů.

Metody: Dotazník

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina, ŠMARDOVÁ, Vlasta. Školní zralost. Co by mělo umět dítě před vstupem do školy. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2569-4.

BRUCEOVÁ, Tina. Předškolní výchova. 1. vyd. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-068-5.

KROPÁČKOVÁ, Jana. Budeme mít prvňáčka. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-359-8.

LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana. Vývojová psychologie. 2. aktual. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

MATĚJČEK, Zdeněk. Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0870-1.

VERECKÁ, Naděžda. Jak pomáhat dětem při vstupu do školy. 1. vyd. Praha: NLN, 2002. ISBN 80-7106-474-2.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Miroslav Meier, Ph.D.

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **1. dubna 2011**

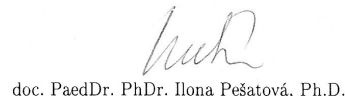
Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2012**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.

děkan

L.S.

doc. PaedDr. PhDr. Ilona Pešatová, Ph.D.

vedoucí katedry

dne **22 -04- 2011**

Čestné prohlášení

Název práce: Školní zralost
Jméno a příjmení autora: Marcela Jaklová
Osobní číslo: P09000109

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložila elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedla jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne:

.....

Marcela Jaklová

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Miroslavu Meierovi, Ph.D. za jeho cenné rady a připomínky, a především za jeho trpělivost a ochotu pomoci, při tvorbě této bakalářské práce.

Název bakalářské práce: Školní zralost

Jméno a příjmení autora: Marcela Jaklová

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2011/2012

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Miroslav Meier, Ph.D.

Anotace

Bakalářská práce se zabývala školní zralostí, vycházela ze současného stavu mateřských škol. Cílem bakalářské práce bylo charakterizovat předškolní období, zjistit jak učitelky mateřských škol podporují školní zralost a připravenost předškolních dětí a s jakými problémy se u nich setkávají nejčastěji. Práci tvořily dvě hlavní části. Jednalo se o část teoretickou a praktickou. V teoretické části bylo pomocí odborných zdrojů popsáno předškolní období, jednotlivé oblasti vývoje předškolního dítěte, školní zralost, průběh zápisu do prvního ročníku základní školy, odklad povinné školní docházky. Dále zde byly vymezeny znalosti a dovednosti dětí před nástupem do školy a podpora školní zralosti v mateřské škole. V praktické části bakalářské práce byla prezentována data, získaná prostřednictvím dotazníku, jež byl distribuován mezi učitelky mateřských škol. Prostřednictvím dotazníku bylo mj. zjištěno, jakými způsoby učitelky mateřských škol podporují školní zralost a s jakými problémy se u předškolních dětí setkávají nejčastěji. V bakalářské práci bylo formulováno pět předpokladů, které byly na základě údajů z dotazníku vyhodnoceny. Výsledky ukazovaly, že učitelky provádějí činnosti s předškoláky každý den, v době poledního odpočinku, formou pracovních listů. Nejčastějším problémem předškolních dětí byla narušená komunikační schopnost. Zjištění vyústila v konkrétní navrhovaná opatření. Za největší přínos práce vzhledem k řešené problematice lze považovat zjištění, že markantním problémem předškolních dětí je narušená komunikační schopnost a problémy v oblasti jemné motoriky, které mnohdy i přes varování učitelek, nebývají v rodinách kompenzovány a odstraňovány.

Klíčová slova: předškolní období, školní zralost, školní připravenost, mateřská škola, odklad povinné školní docházky, narušená komunikační schopnost.

Title of the bachelor degree thesis: School Readiness

Author's name and surname: Marcela Jaklová

Academic year of bachelor thesis submission: 2011/2012

Advisor for the bachelor degree thesis: Mgr. Miroslav Meier, Ph.D.

Summary

The Bachelor thesis dealt with school readiness and it was based on the current situation in nursery schools/kindergartens. The aim of the thesis was to characterize the preschool stage, to find out how nursery/kindergarten teachers support school readiness and preparedness of preschool children and what the most common problems of preschoolers are. The thesis is divided into two chapters – theoretical and practical. The theoretical chapter described the preschool stage, individual areas of development of a preschool child, school readiness, the process of enrolment into the first class of elementary school, and postponement of school enrolment using expert literature. It also specified the knowledge and skills of children before starting school and the support of school readiness in nursery/kindergarten schools. The practical part of the thesis presented data obtained through a questionnaire filled-in by nursery/kindergarten school teachers. Apart from other things the questionnaire was used to map the ways nursery/kindergarten teachers support school readiness and the most common problems of preschoolers. The thesis tested five hypothesis that were evaluated based on the questionnaire data. The results showed that the teachers perform work sheet activities with the preschoolers every day during their afternoon rest. The ability to communicate was the most common problem of preschool children. The results led to recommended steps. The biggest contribution of the thesis could be the findings that communication and fine motor skill problems are major problems of preschoolers and that despite teacher warnings, these are not being addressed and improved at home.

Key words: preschool stage, school readiness, school preparedness, nursery school/kindergarten, postponement of mandatory school attendance, impaired communication ability.

Obsah

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 Předškolní období.....	10
1.1 Tělesný a pohybový vývoj.....	11
1.2 Grafomotorika a kresba.....	13
1.3 Vývoj řeči.....	15
1.4 Rozumový vývoj.....	17
1.5 Emoční vývoj a socializace.....	18
2 Školní zralost.....	20
2.1 Zápis do prvního ročníku základní školy.....	22
2.2 Odklad povinné školní docházky.....	22
3 Znalosti a dovednosti dětí před nástupem do školy.....	23
4 Mateřská škola.....	25
4.1 Podpora školní zralosti v mateřské škole.....	26
PRAKTICKÁ ČÁST.....	31
5 Cíl práce.....	31
6 Formulované předpoklady.....	31
7 Použitá metoda průzkumu.....	32
8 Popis zkoumaného vzorku a průzkumného šetření.....	32
9 Získaná data a jejich interpretace.....	35
10 Vyhodnocení předpokladů.....	44
ZÁVĚR.....	47
NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ.....	49
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	51
SEZNAM PŘÍLOH.....	53

ÚVOD

Výchova dítěte je chápána jako vzájemné působení mezi dítětem a vnějším prostředím, zahrnujícím ostatní lidi i vědění samo o sobě (Bruceová 1996, s. 160).

Vstup do školy je zásadním mezníkem v životě člověka. Jelikož je autorka učitelkou v přípravné třídě, uvědomuje si, jak je důležité, aby byly děti na vstup do školy dostatečně připravené a především zralé. Je tedy nutné děti před vstupem do školy podporovat a co nejvíce rozvíjet.

V současné době, kdy světem do jisté míry vládne spěch a technika, se stále častěji setkáváme s tím, že rodiče nemají na své děti dostatek času. Někteří se to snaží dětem vynahradit puštěním počítače či televize a velkým množstvím hraček. Při nástupu do mateřské školy je na dítěti velmi znát, zda se mu rodiče věnují, vyprávějí si s ním, čtou a prohlížejí si obrázkové knihy, chodí na procházky... Pokud tomu tak není, dítě často v mnoha oblastech zaostává. Jestliže je dítě malé a mateřskou školu začalo teprve navštěvovat, rodiče si mnohdy nedělají s jistými problémy ve vývoji těžkou hlavu. Ovšem to, co neřeší rodiče, se snaží řešit učitelky mateřských škol, pro které nastává složitý úkol – snažit se napravit nebo dále rozvíjet to, v čem předškolní děti zaostávají.

Tématem bakalářské práce je školní zralost. Cílem bakalářské práce je charakterizovat předškolní období, zjistit jak učitelky mateřských škol podporují školní zralost a připravenost předškolních dětí a s jakými problémy se u nich setkávají nejčastěji.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě hlavní části – teoretickou a praktickou. V teoretické části se zabýváme základními pojmy, které se vztahují k tématu. Jelikož většina dětí předškolního věku navštěvuje mateřskou školu, věnujeme se v praktické části tomu, jak učitelky mateřských škol podporují školní zralost a připravenost předškolních dětí, s jakými problémy se u nich setkávají nejčastěji, ale také tím, jaké činnosti nejčastěji využívají k tomu, aby u dětí dané problémy vyřešily nebo alespoň zmírnily. Předmětem bádání jsou tedy učitelky mateřských škol a to, jakým způsobem a kterými činnostmi školní zralost podporují.

Smyslem a účelem bakalářské práce je zkoumat předškolní věk, zjistit jak je školní zralost a připravenost podporována v mateřských školách a s jakými problémy se u předškolních dětí učitelky setkávají nejčastěji.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Předškolní období

Věk hry, věk mateřské školy či kouzelný svět předškoláka – s těmito označeními pro předškolní věk, se mnohdy setkáváme v odborné literatuře. Samotný termín „předškolní“ ale napovídá, že se jedná o dobu, předcházející nástupu do školy, tudíž se jednoduše řečeno, jedná o přípravu na něco důležitého a významného, čímž zajisté vstup do školy je. V současné době je předškolní období popisováno jako velká vývojová epocha, která je samostatná, svébytná a dokonce srovnatelná s pozdějším středním školním věkem a není tak pokládána za období přechodné, za které je považován mladší školní věk.

V předškolním období dítě vospívá po mnoha stránkách – stránce tělesné, pohybové, intelektové, citové, ale dozrává i společensky. Dítě je velmi aktivní, na základě vlastního úsilí a podle svého zájmu si samo zvládá opatřit většinu podnětů. Přijímá kulturní nároky společnosti, při jídle používá příbor, má zájem o tužku a papír. Velký vývoj v této době zaznamenává i zrakové a sluchové vnímání. Dalece postupuje i vývoj řeči. Před vstupem do školy by měly být u dítěte přítomny všechny formy větné skladby. Děti mají zvládat vyjádřit i složité myšlenky. Vývoj řeči je ovšem nutno mít pod kontrolou, jelikož výslovnost mnohých dětí nebývá úplně v pořádku.

Hra předškolního dítěte je plná fantazie, dítě se velmi dobře cítí v dětské společnosti, začíná navazovat první přátelství, zvládá spolupracovat s kolektivem. V prostředí, v němž vyrůstá, si lehce osvojuje hygienické, společenské a pracovní návyky. V tomto věku ale můžeme také zachytit vývojové odchylky podmíněné zanedbáváním v rodině, rodinnými konflikty, psychickou deprivací, týráním a psychickým či sexuálním zneužíváním. Předškolní děti obvykle velmi dobře přijímají všechny nápadnosti a zvláštnosti ostatních dětí. Pokud hledáme pomoc pro dítě s vývojovým opožděním, výraznějšími odchylkami v chování atd., můžeme právě toto považovat za výhodnou situaci (Matějček 2005, s. 138–140).

Dle Marie Vágnerové (2007, s. 78) je předškolní období charakteristické ustálením vlastní pozice ve světě a také tím, že vztah ke světu je diferencován. K tomu, aby dítě svět poznalo, mu pomáhá jeho představivost. Lze hovořit o fázi fantazijního zpracování informací a intuitivního uvažování, které ale ještě není regulováno logikou. Představa dítěte v předškolním období bývá přizpůsobována jeho vlastním možnostem poznání a potřebám. U dětí v tomto věku přetrvává egocentrismus, který ovlivňuje uvažování i komunikaci. Předškolní období trvá od tří do šesti let, kdy konec není určen přesným fyzickým věkem, ale především nástupem do školy.

E. H. Erikson (in Vágnerová 2007, s. 12) předškolní období popisuje jako iniciativu proti vině. Iniciativa začíná být v předškolním věku více opravována společenskými normami, které určují hodnotu dětského projevu. Tím, že je dítě vychováno, se rozvíjejí základy svědomí a rovněž pocity viny. Dítě získává nové zkušenosti, seznamuje se s lidmi mimo rodinu a také s vrstevníky.

1.1 Tělesný a pohybový vývoj

Jak uvádí Borová aj. (1998, s. 12) je při výchově, ale i při rozvíjení pohybových dovedností nutné, brát ohled na skutečnost, že určitá pohybová dovednost je dítětem rozvíjena až v určitém vývojovém stadiu a základem pro rozvíjení určité činnosti je tělesná i duševní úroveň. Postupným zdokonalováním pohybových dovedností a vytvářením různých variant již zvládnutého jednoduchého pohybu se kvalita pohybu mění. Dítě si ve svém přirozeném prostředí s různorodými překážkami volí pohyb právě dle své potřeby. Pokud není úspěšné, zvolí pohyb, který již umí a je si v něm jisté.

Každé dítě má své vlastní tempo vývoje, není tedy vhodné srovnávat úroveň pohybových dovedností dětí předškolního věku obdobně, jako se porovnávají sportovní výkony starších dětí a dospělých. Je lepší sledovat úroveň dovedností každého dítěte, a to v porovnání s jeho možnostmi a tempem jeho vlastního vývoje.

Rozvíjení pohybových schopností dítěte se odráží v jeho celkovém pohybovém projevu. K postupnému zdokonalování pomáhá dítěti vhodně zvolené podnětné prostředí a citlivé pedagogické vedení. Je tedy nutné sledovat, zda vývoj dítěte plynule postupuje a zda dítě výrazně nezaostává za svými vrstevníky.

Zda tělesný vývoj odpovídá věku, nejen výškou a hmotností, ale především proporcemi, lze v šesti letech věku dítěte zhruba odhadnout podle tzv. filipínské míry. Ta se určuje tak, že dítě zvedne vzhůru svou pravou paži, přitiskne ji k pravému uchu, poté ji v lokti ohne doleva a tak se pokusí dosáhnout prsty pravé ruky přes temeno hlavy na levý ušní boltec. Tento „pokus“ určí, zda došlo k vývojové změně proporcionality těla, tedy zda došlo k přechodu z období první tělesné plnosti do období první tělesné vytáhlosti (Verecká 2002, s. 26).

Ve třech letech věku má dítě zakončit důležitou životní etapu, ve které se učí správně pohybovat, má zvládat chodit i běhat po rovině i po nerovném terénu, padat by mělo jen velmi málo, mělo by umět chodit ze schodů i do schodů bez pomoci. V předškolním období se pohyblivost dítěte zlepšuje jen pozvolna, změny bývají méně nápadné, jelikož se už netýkají kritických lidských dovedností (naučit se chodit, běhat bez pádů atd.). Přesto jsou tyto změny velmi významné, jelikož silně ovlivňují místo, které dítě zaujme v dětském kolektivu. Pokud je dítě obratné a šikovné při hrách, získá tak v kolektivu lepší pozici než dítě méně pohybově nadané.

Motorický vývoj dítěte předškolního věku lze označit jako neustálé zdokonalování, větší hbitost a lepší pohybovou koordinaci. Například čtyřleté či pětileté dítě by mělo bez problémů utíkat, poskakovat, zvládnout vylézt po žebříku, stát delší dobu na jedné noze, správnou technikou hodit míč (Langmeier, aj. 2006, s. 88).

Langmeier, aj. (2006, s. 88) a Matějček (2005, s. 144) se shodují v názoru, že růst obratnosti a větší zručnosti předškoláků se projevuje i v rychle narůstající soběstačnosti. Dítě by mělo již umět jíst příborem, nejen pouze lžičkou, zvládat používat kartáček na zuby, učit se správně stříhat nůžkami a řezat nožem. Mělo by vědět k čemu se používá např. kladivo a hřebíky. Opatrně bere do ruky jehlu, vařečku. S menší pomocí by mělo dokázat se samo obléknout a svléknout, obout se. Učí se také zavazovat tkaničky. Mělo by zvládnout se samo obsloužit na toaletě a umýt si ruce. Svou zručnost předškoláci rovněž cvičí při hrách s pískem, plastelínou a jinými materiály, jež se dají rukama zpracovávat.

1.2 Grafomotorika a kresba

Vágnerová (2007, s. 83) označuje kresbu za neverbální symbolickou funkci, ve které se projevuje tendence zobrazit realitu tak, jak ji dítě chápe. Vývoj dětské kresby prochází třemi následujícími fázemi:

1. **presymbolická, senzomotorická fáze.** Děti v batolecím věku nejvíce zajímá grafomotorická činnost – čmárání. Samotná činnost je pro ně často zajímavější než výsledek, a proto se svým výtvořem dále nezabývají.
2. **Fáze přechodu na symbolickou úroveň,** je rovněž označována jako období dodatečného resp. sekundárního symbolického zpracování. Dítě začíná své čmárání považovat za prostředek ke zobrazení reality a kresba se tak stává symbolem.
3. **Fáze primárního symbolického vyjádření.** Dítě svou kresbou již dokáže něco konkrétního zobrazit.

Jelikož je kreslení součástí vývoje dítě, souvisí s jeho celkovou vyspělostí. Děti ve stejném věku obvykle kreslí podobným způsobem, je tedy zřejmé, že se v dětské kresbě objevují určité prvky typické pro daný vývojový stupeň. Na druhou stranu není pravidlem, že kresba musí být na stejné úrovni jako rozumové schopnosti dítěte (Bednářová, aj. 2010, s. 14).

Ve třech letech by mělo dítě ovládat pohyby své ruky natolik, že zvládá napodobit různý směr čáry – vertikální, horizontální i kruhový, mělo by zvládnout i kresbu křížku. Pětileté dítě by mělo dokázat napodobit čtverec a kolem šestého roku věku zvládnout trojúhelník. Současně by měla růst dovednost kresbou vyjádřit svou vlastní představu. Tříleté dítě se zpravidla vyjadřuje čmáranicí, kterou dodatečně pojmenuje, i přesto, že se výtvoř danému předmětu nepodobá. Realističtější obraz, ovšem zatím pouze v hrubších obrysech, by mělo dokázat dítě čtyřleté. Pokud tyto děti kreslí člověka, zpravidla hrubě naznačují hlavu, nohy a části obličeje. Tento výtvoř je nazýván jako „hlavonožec“ (Langmeier, aj. 2006, s. 88).

Detailnější kresbu, která odpovídá předem dané představě a která také ukazuje lepší motorickou koordinaci, by měly zvládnout pětileté děti. Při jejich kresbě postavy, bývají paže člověka znázorňovány pouze čarami. Výtvořové šestiletých dětí, které jsou zralé pro školu, jsou už vyspělejší po všech stránkách (Langmeier, aj. 2006, s. 88).

Stejně jako Langmeier, aj. (2006, s. 88) i Vágnerová (2007, s. 84) poukazuje na fakt, že děti ve svých kresbách velmi často zobrazují lidskou postavu, dále uvádí, že vývoj kresby lidské postavy má u dětí následující průběh, který odráží celkový psychický rozvoj:

1. **stadium hlavonožce.** Kresba lidské postavy se v dětských výtvorech objevuje přibližně ve třech letech věku. To, jak dítě pojímá lidské tělo, vychází ze zkušeností s vlastním tělem, ale rovněž je výsledkem pozorování druhých lidí. Pro tříleté dítě má největší význam lidský obličej, proto se děti nejvíce soustředí na zobrazení hlavy a detailů obličeje. Následujícím detailem jsou končetiny, u kterých si dítě již uvědomuje, k čemu mohou sloužit. Existence hlavonožců potvrzuje předpoklad, že děti nejdříve kreslí to, co považují za důležité.
2. **Stadium subjektivně fantazijského zpracování** neboli prelogického přístupu. Toto stadium je typické zdůrazňováním detailů, které jsou chápány jako důležité. Způsob jejich zobrazení nerespektuje realitu. Vhodným příkladem jsou tzv. průhledné kresby (zobrazování obsahu těla, pupík, větší počet knoflíků...). Takto lidskou postavu zobrazují děti ve věku 4–5 let.
3. **Stadium realistického zobrazení.** Zde už dítě přechází k realismu. Na konci předškolního období se dětské výtvořové více ztotožňují se skutečností.

Kreslení má dle Bednářové, aj. (2010, s. 13) u dětí předškolního věku velký význam pro později osvojovanou dovednost psaní. Jedním z nejdůležitějších kritérií při posuzování způsobilosti k zahájení školní docházky je v předškolním věku úroveň jemné motoriky, grafomotoriky a vizuomotoriky. Rozvoj grafomotoriky je závislý na mnoha psychomotorických funkcích např. na mentální vyspělosti dítěte, zrakovém a prostorovém vnímání, lateralitě, paměti, pozornosti, úrovni hrubé a jemné motoriky.

1.3 Vývoj řeči

Řeč u předškoláků umožňuje rozvoj myšlení, ovlivňuje kvalitu poznávání a učení, má tedy pro vývoj dítěte a jeho fungování ve škole mimořádný význam. Velmi důležitý je i sociální aspekt řeči, jelikož řeč slouží k dorozumívání, k utváření sociálních vztahů a má rovněž dopad na to, jak dítě vnímají druzí a jaké je jeho postavení ve skupině (Bednářová, aj. 2010, s. 25).

Řeč by se měla během předškolního období výrazně zdokonalit. Tříleté dítě vyslovuje zpravidla ještě s potížemi, nepřesně, některé hlásky nahrazuje jinými. Tříleté a čtyřleté děti by měly vydržet déle naslouchat krátkým pohádkám, umět několik říkanek, jejichž počet dále roste. Děti si v tomto období většinou rády povídají, dokonce i sami pro sebe. Kolem čtvrtého a pátého roku věku se už řeč u většiny dětí zdokonalí. Zvětšuje se také rozsah a složitost větných promluv, vedle souvětí souřadných se koncem třetího roku začínají objevovat i souvětí podřadná. Děti začínají mít větší zájem o mluvenou řeč (Langmeier, aj. 2006, s. 88).

Pospíšilová (2007, s. 21) dále uvádí, že s nástupem do školy by se řeč dítěte měla přibližovat řeči dospělých. Nedostatky, které se dosud objevovaly ve výslovnosti některých hlásek, obvykle mizí, měla by se rozrůstat slovní zásoba, obsah pojmů by se měl zpřesňovat a dítě by mělo dokázat vyjádřit a popsat nejen své vlastní představy, ale i objektivní skutečnosti. Vývoj řeči by měl být s nástupem do školy po formální stránce ukončen, tzn., že dítě by mělo přesně vyslovovat a stavba vět by měla být gramaticky správná. Ovšem po obsahové stránce vývoj stále pokračuje, protože slovní zásoba dále narůstá a dítě se tak stále učí nová slova.

Zde je třeba zmínit názor Kutálkové (2005, s. 38), která poukazuje na to, že velkým nebezpečím pro rozvoj řeči u dětí může být časté sledování televize. Děti, které tráví většinu času před televizní obrazovkou, mívají velmi chudou slovní zásobu, což se projevuje tak, že nejsou schopné se samostatně vyjádřit ani o nejběžnějších věcech. Pasivní sezení u televize, sledování hotových příběhů, u kterých nemusí dítě zapojovat fantazii, není tedy žádoucí. Rovněž hry dětí, které často sledují televizi, bývají námětově chudé a bez fantazie. Děti ke hře vyžadují spoustu rekvizit. U 4–5letých dětí by pobyt před televizní obrazovkou neměl přesáhnout 20 minut denně.

Autorka bakalářské práce, jako učitelka v přípravné třídě, se s tímto názorem ztotožňuje. Děti se často neumí vyjádřit, při rozhovorech nedokáží mluvit souvisle. Dle našich zkušeností mívají problémy i při poslechu pohádky, která je jim předčítána. Při společném rozhovoru a rozboru pohádky pak některé děti nedokáží říci, o čem pohádka byla, neumějí si postavy z pohádky představit a popsat, jak by mohly vypadat. Za problém považujeme to, že děti jsou zvyklé mít před očima „pohybující se obrázky“, tudíž bez nich je poslouchání pohádky nebaví.

Pro vývoj řeči je také důležité správné zrakové a sluchové vnímání a hrubá a jemná motorika. Pokud je zrak či sluch narušen nebo oslaben, stejně tak pokud je narušen vývoj motoriky, může být vývoj řeči negativně ovlivněn. Z vnějších faktorů má na vývoji řeči hlavní úlohu rodina a její výchovné působení, podnětnost, úroveň řečového prostředí atd. Nevhodný je příliš autoritativní, trestající, na druhé straně i příliš ochranný výchovný styl. Dále je nevhodné i přílišné zahlcování dítěte informacemi, neúměrné nároky na řečový vývoj. Rodiče bývají pro děti modelem komunikace, zdrojem informací a aktivní slovní zásoby. Děti se od svých rodičů učí naslouchání, věnování pozornosti, tvoření dialogu atd. (Bednářová, aj. 2010, s. 25).

Krom jiných Bednářová, aj. (2010, s. 25, 26) a Klenková (2006, s. 37–41) popisují 4 jazykové roviny v ontogenezi lidské řeči:

- **foneticko-fonologickou rovinu** – jedná se o sluchové rozlišování hlásek a jejich výslovnost. Již v kojeneckém věku se začíná rozvíjet schopnost vyčleňovat hlásky jazyka ze zvuků prostředí. Všechny hlásky by dítě mělo začít rozlišovat po šestém roce věku. Sluchové rozlišování úzce souvisí s výslovností. Pro správnou výslovnost je třeba rozlišovat nejen hlásky, ale také rozdíl mezi jejich správným a nesprávným zněním. Nejprve dítě zvládá výslovnost lehčích hlásek, postupně zvládá výslovnost hlásek těžších. Nesprávná výslovnost je do pěti let věku považována za fyziologickou, od pěti do sedmi let za prodlouženou fyziologickou (již je nutné věnovat dítěti odbornou péči).
- **Lexikálně-sémantickou rovinu** – porozumění řeči v běžném rozhovoru, chápání instrukcí, vyprávění. Dále je do této roviny zařazována obecná úroveň vyjadřování (aktivní slovní zásoba), popis obrázku, situace, samostatné vyprávění, užívání a chápání nadřazených a podřazených pojmů, synonym, antonym, homonym.

- **Morfologicko-syntaktickou rovinu** – užívání jednotlivých slovních druhů, ohýbání slov, tvorba vět a souvětí. Neobratnosti ve tvarosloví a větosloví jsou do 4 let považovány za fyziologické, ovšem po 4. roce života dítěte by gramatická stránka neměla vykazovat nápadné odchylky.
- **Pragmatickou rovinu** – užití řeči v praxi a sociálním kontextu, jako je například oznámení informace, vyjádření vztahů, prožitků, pocitů. Do této roviny patří rovněž užívání prvků neverbální komunikace (mimika, gestikulace, oční kontakt).

1.4 Rozumový vývoj

S vývojem řeči se v předškolním období zvyšuje i růst poznatků o sobě a o okolním světě. Ve třech letech by mělo dítě znát celé své jméno. Rychle rostou jeho znalosti o světě věcí a lidí. Dítě by mělo správně označovat hlavní barvy a kolem pěti let zvládnout jednoduše definovat známé věci. V předškolním věku by si rovněž mělo osvojit základy počítání, umět odříkat číselnou řadu asi do deseti, přiřazovat názvy čísel k počítaným předmětům. V šesti letech by většina dětí měla zvládnout určit počet předmětů (do deseti prvků), k tomuto je ale potřeba mít názorný materiál. Jednoduché sčítání a odčítání bez názorné opory (použití prstů) si děti mají osvojit až ve školním věku (Langmeier, aj. 2006, s. 89).

Bednářová, aj. (2010, s. 47) upozorňuje, že pro osvojení matematických dovedností nestačí pouze mechanicky vyjmenovat číselnou řadu či psát číslice. U dítěte je důležité rozvinout mnoho schopností a dovedností, jež jsou dále předpokladem ke zvládnutí učiva matematiky.

Z vlastních zkušeností víme, že většina dětí zvládá bezchybně napočítat například do dvaceti, ovšem je to pouze mechanické odříkávání čísel po sobě jdoucích. Pokud mají děti za úkol pracovat s čísly na kostce, či přiřazovat názvy čísel k počítaným předmětům, bývají obvykle neúspěšné.

Důležitý je rozvoj hrubé a jemné motoriky. Při práci s obrázky a pracovními listy je vhodná manipulace s konkrétními předměty. K poznávání světa, získávání zkušeností a informací významně přispívá pohyb, který je rovněž důležitý pro rozvoj prostorové orientace (Bednářová, aj. 2010, s. 47).

Pokud se dítě pohybuje, získává tak prostorové představy, osvojuje si matematické pojmy, jako například nahoře, dole, vpředu, vzadu, vpravo, vlevo... Na utváření matematických představ má vliv i úroveň zrakového a sluchového vnímání (Bednářová, aj. 2010, s. 47).

V této souvislosti Matějček (2005, s. 146) uvádí, že dítě v předškolním období obvykle nezajímá jenom celá věc a její funkce, ale i její části, přesněji to, co je uvnitř, co to dělá a proč. Pro toto zjištění může dítě svou hračku rozebrat ještě dříve, než si s ní pohraje. Nejenom rozkládání je pro děti zajímavé. V tomto období mají v oblibě i skládání. Pro děti tohoto věku jsou klasickými hračkami různé stavebnice, skládanky, obrázkové puzzle a další. Obdobou zrakového vnímání je i vnímání sluchové. Dítě by i ve sluchové oblasti mělo zvládnout proces analýzy a syntézy.

Při práci s předškolními dětmi je toto důležité procvičovat. V praxi se nám osvědčilo trénovat rytmizaci slov, jejich vytleskávání, formou her určovat první slabiku, později první hlásku ve slově. Děti si tak přirozeně zautomatizují rozklad slov, což jim dle našeho názoru může později pomoci při čtení a psaní.

1.5 Emoční vývoj a socializace

Emoce a jejich prožívání jsou u předškolních dětí charakteristické větší vyrovnaností a stabilitou. Citové prožitky bývají intenzivnější a jsou vázány na aktuální situaci, která je spojena s momentálním uspokojením nebo naopak neuspokojením. Vztek a zlost nebývají v tomto období častými způsoby emočního prožívání dětí, jelikož děti už lépe chápou, proč nepříjemné situace vznikají, jejich nezbytnost atd. Zlostné projevy se objevují především v kontaktu s vrstevníky nebo v případě frustrace dítěte. Naopak je v předškolním věku typická veselost a rozvíjí se smysl pro humor. To, jak děti chápou humorné situace, odpovídá jejich uvažování v tomto věku (Vágnerová 2007, s. 89).

Pochopení humorných scén a humorného vyprávění je dle Matějčka (2005, s. 162) znakem vyspívající inteligence. Pokud dítě dospělo až sem, má otevřenou cestu k tomu, aby samo vymyslelo něco pro zasmání těm druhým – některé děti zvládají něco humorného nakreslit, některé zase zvládnou zahrát vtipné divadlo. Matějček, ale neopomíná upozornit na to, že tyto tvořivé tendence je třeba už v tomto věku trochu usměrňovat.

Děti začínají obvykle lépe chápat svoje pocity, dokáží oddálit vlastní uspokojení a také částečně ovládají své citové projevy – toto je označováno jako emoční inteligence. Od předškolních dětí se vyžaduje, aby dokázaly ovládat své emoce – především zlost, vztek, podrážděnost. Má se u nich rozvíjet orientace v emocích druhých lidí, ale také schopnost empatie, kterou lze rovněž považovat za součást emoční inteligence (Vágnerová 2007, s. 90).

Langmeier, aj. (2006, s. 93) uvádí, že v předškolním období je stále nejvýznamnějším prostředím rodina, která dítěti zajišťuje primární socializaci, tzn., že jej uvádí do společenství lidí.

Socializační proces obsahuje tři vývojové aspekty:

- **vývoj sociální reaktivity** – je vývoj diferencovaných vztahů k lidem v blízkém i vzdálenějším okolí;
- **vývoj sociálních kontrol a hodnotových orientací** – jedná se především o normy, které si dítě vytváří na základě příkazů a zákazů, které přijímá za své;
- **vývoj sociálních rolí** – zde si dítě osvojuje vzorce chování a postoje, které od něho očekávají ostatní členové společnosti.

V socializačním procesu představuje významnou úlohu hra. Formy her mohou být různé. V některých jde o procvičování síly a obratnosti, kde se také výrazně projevuje soupeřivost mezi dětmi. Další formou jsou hry konstrukční – stavění z kostek, písku. Nejčastější, ale také vývojově velmi důležité jsou hry úkolové (námětové), ve kterých si dítě samo nebo se spoluhráči hraje na obchod, na listonoše, princezny, rodinu, lékaře atd. V námětových hrách dítě získává zkušenost se sociálními rolemi, které vidí kolem sebe, v běžném životě, ale nemůže je samo zastávat (Langmeier, aj. 2006, s. 100, 101).

V některých situacích si děti pro svou hru fantazijně vymýšlejí tzv. „imaginární společníky“, které nazývají jmény, připisují jim různé vlastnosti, hovoří s nimi, starají se o ně a hrají si s nimi. Pokud si dítě takového společníka vymyslí, rodiče to snadno vyleká a obávají se, že je to příznak nějaké duševní poruchy. V tomto období se nejedná o nic nenormálního, proto není třeba dětem jejich fantazie vymlouvat. Imaginární společník může signalizovat, že má dítě nedostatek dětské společnosti nebo je to také určitý způsob procvičování sociálních rolí (Langmeier, aj. 2006, s. 103), (Matějček 2005, s. 154).

2 Školní zralost

Vágnerová (in Kreislová 2008, s. 15) definuje školní zralost jako jeden z předpokladů přijatelného zvládnutí role školáka. Jedná se o určitou úroveň zralosti centrální nervové soustavy, projevující se změnou celkové reaktivity dítěte, zvýšenou odolností k zátěži a schopností koncentrace pozornosti. Zráním centrální nervové soustavy je ovlivněn i rozvoj motoriky a senzorycké koordinace, zrakového a sluchového vnímání. Školní úspěšnost je dále závislá i na rozvoji poznávacích schopností, jež ovlivňují zrání i učení a na dosažení určité úrovně autoregulace, která je podmínkou přijatelné adaptace na školu.

V literatuře se můžeme setkat i s termínem školní připravenost. Školní připravenost je dle Vágnerové (in Kreislová 2008, s. 15) významná pro zvládnutí nároků, které jsou spojeny s rolí školáka. Je důležité, aby dítě dosáhlo přijatelné socializační úrovně, umělo vhodným způsobem komunikovat, zvládlo určité role, respektovalo běžné normy chování.

Kropáčková (2008, s. 15) definuje školní připravenost jako aktuální stav rozvoje osobnosti dítěte ve všech oblastech, týkajících se vnitřních vývojových předpokladů i vnějších výchovných podmínek. Školní připravenost konkrétně zahrnuje psychickou vyspělost (tzn. rozumovou, sociální, emoční a pracovní, jazykovou a motorickou), která je podmíněna biologickým zráním organismu a vlivy prostředí.

V současné době se termíny školní zralost i školní připravenost často používají souběžně. Vágnerová (in Kropáčková 2008, s. 15) školní zralost vymezuje dle kompetencí, jež jsou závislé na zrání organismu a školní připravenost prostřednictvím kompetencí, které jsou závislé na prostředí a učení.

Klíčové kompetence školní zralosti a připravenosti dle Vágnerové (in Kropáčková 2008, s. 15):

- **školní zralost** – emoční stabilita, kvalitnější záměrná koncentrace pozornosti, odolnost proti zátěži, lateralizace ruky, motorická i senzomotorická koordinace a manuální zručnost, vizuální diferenciaci a integraci (zralost očních pohybů), sluchová diferenciaci, koordinaci činnosti mozkových hemisfér, myšlení na úrovni konkrétních logických operací, autoregulace, založená na vůli a spojená s vědomím povinnosti.

- **Školní připravenost** – respektování hodnoty a smyslu školního vzdělávání, rozlišování různých rolí a diferenciací chování, jež je s nimi spojeno, úroveň verbální komunikace, respektování běžných norem chování i hodnotového systému.

Než je dítě posláno do školy, je třeba brát v úvahu některé skutečnosti. Pokud se rodiče rozhodnou ukvapeně a nedbají na rady mateřské školy a své dítě pošlou do školy nezralé, dříve nebo později se pravděpodobně ukáže, že se rozhodli špatně. Dítě bude nejspíše dlouho dohánět své spolužáky a jeho výsledky se pravděpodobně budou pohybovat spíše v průměru. V horším případě se bude dítě muset vrátit do mateřské školy, protože je nesoustředěné, hravé a na výuku nestačí. U dítěte pak převládá pocit neúspěšnosti. Pokud se rodiče rozhodnou správně a dítě nastoupí do školy ve vhodnou dobu, půjde mu vše lépe a snadněji. Především ale bude vyšší pravděpodobnost toho, že se bude učit s chutí (Kutálková 2010, s. 140).

Abychom předešli zmíněným problémům, je při posuzování školní zralosti důležité sledovat oblasti, jež popisuje mj. Bednářová, aj. (2010, s. 2):

- Tělesný (somatický) vývoj a zdravotní stav.
- Úroveň vyspělosti poznávacích (kognitivních) funkcí.
- Úroveň práceschopnosti (pracovní předpoklady, návyky).
- Úroveň zralosti osobnosti (emocionálně-sociální).

Jestliže se vyskytnou pochybnosti o vývoji dítěte nebo jeho zralosti na školu, je vhodné se obrátit pro pomoc na školská poradenská zařízení. Jsou to pedagogicko-psychologické poradny a speciálně-pedagogická centra. Do těchto zařízení může být dítě objednáno rodiči nebo školou (mateřskou i základní). Odborní pracovníci těchto zařízení pomohou rodičům i učitelům s přesnější diagnostikou problému. Na základě vyšetření může být navržen odklad povinné školní docházky nebo zahájena stimulační či reedukační péče (Bednářová, aj. 2010, s. 10).

2.1 Zápis do prvního ročníku základní školy

Zápis do školy je legislativním aktem. V době určené zákonem od 15. ledna do 15. února kalendářního roku, v němž by mělo dítě zahájit školní docházku, je zákonný zástupce povinen přihlásit dítě k zápisu k povinné školní docházce (Bednářová, aj. 2010, s. 11).

Zápis je velmi důležitý okamžik, ve kterém se jedná o první kontakt dítěte i rodičů s prostředím školy. Cílem zápisu je blíže poznat dítě a společně s rodiči zvážit, zda je dostatečně zralé a připravené pro vstup do školy. Tento moment je důležitý především u rodičů, jejichž dítě nenavštěvovalo mateřskou školu.

Zápis je obvykle organizován ve dvou dnech v předem vymezených hodinách. K zápisu se není třeba objednávat, rodiče se s dětmi mohou dostavit v kteroukoli hodinu. Zápis může být na školách realizován různě. Na některých školách jsou využívány modifikace testů školní připravenosti, kdy děti plní na různých stanovištích formou hry jednotlivé úkoly, jinde může být zápis uskutečněn formou rozhovoru dítěte s učitelkou.

Učitelky během zápisu sledují, jak dítě komunikuje, zda je schopno se soustředit při řešení zadaného úkolu, jestli má správný úchop tužky, jaká je úroveň jeho rozumových schopností apod. V některých školách rodič může zápisu přihlížet, jinde mohou být rodiče požádáni, aby počkali na chodbě, jelikož se daná škola zaměřuje na posouzení samostatnosti a sociální zralosti dítěte.

Při zápisu je obvyklá spolupráce s dalšími odborníky, takže se rodiče mohou setkat např. s výchovným poradcem, či odborníky z pedagogicko-psychologické poradny (Kropáčková 2008, s. 71, 72).

2.2 Odklad povinné školní docházky

Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, jež následuje po dni, kdy dítě dovrší šestého roku věku. Dítě musí být k plnění povinné školní docházky přihláшено i v případě, kdy chce zákonný zástupce zažádat o odklad povinné školní docházky. O odložení povinné školní docházky lze žádat již při zápisu nebo nejpozději do 31. května kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku (Nezval 2010).

Žádost se podává písemně, a to řediteli základní školy a musí být doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení nebo lékaře. Dítě musí zahájit povinnou školní docházku ve školním roce, ve kterém dovrší nejvýše osmi let. Možný je tedy pouze jeden odklad školní docházky. Jestliže se u dítěte v prvním roce plnění povinné školní docházky projeví nedostatečná duševní nebo tělesná zralost, může ředitel školy se souhlasem zákonného zástupce dítěte v průběhu prvního pololetí školního roku, odložit začátek plnění povinné školní docházky na následující školní rok (blíže viz § 37 zákona č. 561/2004 Sb.). Toto se týká i dětí, které do 1. ročníku nastoupily po odkladu povinné školní docházky (Nezval 2010).

Odklad povinné školní docházky o jeden rok nemá nic společného se selháním dítěte, rodičů či mateřské školy. Naopak dává šanci dozrát dětem, u kterých byla zjištěna školní nezralost, či u kterých byly zjištěny nedostatky ve školní připravenosti. Odklad školní docházky může velmi pomoci (Kropáčková 2008, s. 81).

Z vlastních zkušeností můžeme potvrdit, že dětem, které měly odklad povinné školní docházky a kterým byla následovně věnována adekvátní péče v mateřské škole, jež u nich formou různých činností, her a úkolů podporovala školní zralost a připravenost, to vše za spolupráce rodičů, jeden rok v mateřské škole navíc velmi prospěl.

Zde je rovněž vhodné uvést mínění Matějčka (2005, s. 179), který uvádí, že není dobře, aby byla dítěti školní docházka odložena, pokud k tomu nejsou opravdu vážné důvody. Dítě by mělo být vyučováno na takové úrovni, která odpovídá tomu, jaká je jeho současná vyspělost. Nemělo by tedy být přetěžováno, ale také v žádném případě „podhodnoceno“. Protože pak je jeho duševní kapacita nevyužita, ale především není patřičně rozvíjena, tudíž je dítě vlastně zanedbáváno.

3 Znalosti a dovednosti dětí před nástupem do školy

Pro předškolní děti jsou typické určité znaky, které je třeba brát v úvahu, z toho důvodu, aby jim bylo poskytnuto to, co potřebují.

Přehled vývojových znaků šestiletých dětí dle Krejčové a Kargerové (in Kreislová 2008, s. 16–21):

- **fyzický vývoj** – předškolní dítě mívá velkou potřebu pohybu, ale snadno se unaví. Je tedy důležité střídat práci s relaxací. Dítě by už mělo mít vyhraněnou laterální. Mělo by dobře zvládat koordinaci pohybů.
- **Sociální vývoj** – dítě by mělo přijímat autoritu dospělého a rovněž ho napodobovat (dospělý by pro dítě měl být tím nejlepším vzorem). K práci by mělo přistupovat svědomitě, snažit se. Dítě tohoto věku mívá zálibu v individuálních činnostech. Samo si vybírá kamarády, které vyžaduje ke hře. Mívá potřebu být první a často se nedovede smířit s prohrou.
- **Emocionální vývoj** – dítě by mělo dokázat rozlišit dobro a zlo, vnímat pocity ostatních, ale mívá často tendenci žalovat. Většinou je schopno se odloučit od rodiny.
- **Kognitivní vývoj** – dítě by mělo mít představu o čase, uvědomovat si množství a rozměry, třídit předměty dle jejich vlastností. Dítě obvykle klade otázky, je zvědavé. Mělo by zvládnout soustředit se na činnost i delší dobu.
- **Jazykový vývoj** – v rozhovorech by mělo používat vhodné výrazy a slovní obraty. Obvykle rádo vysvětluje, ukazuje a vypráví – rovněž si často vymýšlí. Slovní zásoba by se měla rychle rozšiřovat. Bývá dobrým posluchačem. Mělo by umět komunikovat s rodinou, přáteli i cizími osobami.

Matějček (2005, s. 176–178) se v některých tvrzeních s autorkami shoduje, dítě by dle něho mělo být samostatné, tudíž oblékání, stolování a obslužení se na toaletě by mu neměly dělat obtíže. Rovněž by mělo být schopno ve svých věcech udržovat pořádek. Pro dítě nastane v prvním ročníku základní školy velká změna, jelikož dosud si v mateřské škole i doma převážně hrálo. Nyní bude více pracovat a hrát si podstatně méně.

Proto je nutné, aby školní práce nebyla pro děti velkou zátěží, ale naopak by mu měla přinášet radost a uspokojení. Musí tedy dokázat přijmout nějaký úkol, samostatně na něm pracovat a především ho dokončit.

Často se u předškolních dětí objevují potíže s pozorností a stabilitou nervového systému. Dítě vstupující do školy by mělo zvládnout se na jednu činnost soustředit cca 10 minut. Tudíž by mělo zvládnout dávat pozor na výklad paní učitelky, sledovat, co je napsáno na tabuli a vědět, kdy má otevřít knížku a začít psát do sešitu.

V počáteční výuce čtení a psaní se uplatní schopnost dítěte rozkládat a skládat celky, které jsou vnímány zrakově a sluchově. Dále je důležité, zda dítě zvládá správně ovládat psací a výtvarné náčiní.

Ke konci předškolního období začíná správně logicky usuzovat a učit se vědomě, nejen z toho důvodu, že ho to zajímá, ale také proto, že je to potřeba. Mechanická paměť stále převládá nad logickou pamětí, je tedy vhodné dbát na to, aby dítě při domácím učení mělo učební látku uspořádanou postupně.

Slovní zásoba mívá kolem 3 500 výrazů, větná skladba bývá rozvinutá, bez problémů by dítě mělo zvládat komunikaci s okolím. Často se lze setkat s problémem, že děti ještě kolem šestého a sedmého roku věku mají problémy s výslovností. Je tedy nutné začít s logopedickou nápravou, jelikož toto období bývá velmi nadějně na nápravu (Matějček 2005, s. 176–178).

4 Mateřská škola

V České republice není docházka do mateřské školy povinná, rodiče však mají právo své dítě do mateřské školy umístit. Mateřská škola je školská instituce, jež je určena pro předškolní děti, tedy pro děti od tří do šesti let (někdy i do 7 let).

Všechny mateřské školy mají vytvořeny školní vzdělávací programy dle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. V rámcovém vzdělávacím programu jsou definovány záměry a cíle osobnostně orientované předškolní výchovy (Kropáčková 2008, s. 42).

V této souvislosti bychom rádi zmínili úkoly předškolního vzdělávání, jež uvádí Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (Smolíková, aj. 2006, s. 7). Úkolem institucionálního předškolního vzdělávání je doplňovat rodinnou výchovu a v úzké návaznosti na ni pomáhat dítěti zajišťovat prostředí, ve kterém bude dostatek mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Předškolní vzdělávání má dále smysluplně obohacovat denní program dítěte v průběhu předškolních let a rovněž mu poskytovat odbornou péči. Dítě by mělo být vzděláváno na promyšleném, odborně podepřeném a lidsky i společensky hodnotném základě.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (Smolíková, aj. 2006, s. 7) také uvádí, že předškolní vzdělávání má dítěti usnadňovat jeho další životní i vzdělávací cestu. Je tedy úkolem rozvíjet osobnost dítěte, podporovat jeho tělesný rozvoj a zdraví, jeho osobní spokojenost a pohodu, dále mu napomáhat v chápání okolního světa a motivovat ho k dalšímu poznávání a učení a také učit dítě žít ve společnosti ostatních.

Mezi další důležitý úkol předškolního vzdělávání patří vytváření dobrých předpokladů pro pokračování ve vzdělání tím, že vždy budou maximálně podporovány individuální rozvojové možnosti dětí a umožnit tak každému dítěti v období, ve kterém opouští mateřskou školu, dospět k optimální úrovni osobního rozvoje a učení. Nutné je, aby základní škola, v zájmu zajištění propojenosti a plynulé návaznosti předškolního a základního vzdělávání a rovněž z důvodu maximálního využití a uplatnění výsledků, které byly dosaženy v etapě předškolního vzdělávání, s těmito přirozenými rozdíly ve vzdělávacích možnostech i výkonech dětí počítala a brala v úvahu psychologická a didaktická specifika vzdělávání dětí, této věkové skupiny (Smolíková, aj. 2006, s. 8).

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (Smolíková, aj. 2006, s. 11) dále uvádí, že instituce, jež poskytují předškolní vzdělávání a především jejich pedagogové, by při své práci měli sledovat tyto rámcové cíle:

1. Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání.
2. Osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost.
3. Získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí.

4.1 Podpora školní zralosti v mateřské škole

Spolupráce mateřských škol s pedagogicko-psychologickými poradnami je skoro samozřejmostí. Mateřská škola často doporučuje rodičům, aby se do příslušné poradny objednali, a to z důvodu vyšetření např. právě školní zralosti. Následné výsledky z poradny by rodiče měli předat k dispozici učitelkám v mateřské škole, jelikož na základě odborné diagnostiky, kterou provedla pedagogicko-psychologická poradna, je učitelka schopna dále vhodně působit na rozvoj dítěte.

Může ovšem nastat situace, kdy rodiče výsledky z poradny nepředají, ani učitelku ústně neinformují. Pokud má dítě odloženou povinnou školní docházku, rodiče mu tímto postojem velmi uškodí. Učitelka se totiž nedozví, proč a v jaké oblasti byla dítěti školní nezralost diagnostikována a nemůže se tedy na daný problém zaměřit a dítě dále rozvíjet. Může se pak stát, že dítě neudělá žádoucí pokrok, i když bude mateřskou školu navštěvovat o rok déle. Spolupráce mezi školou a rodinou je tedy velmi důležitá a prospěšná.

Rodiče předškolních dětí očekávají, že mateřská škola dítě připraví na vstup do základní školy a rovněž učitelé základních škol, předpokládají, že děti, jež pravidelně docházely do mateřské školy, budou vybaveny základními kompetencemi budoucího školáka. Znamená to tedy, že děti, jež navštěvovaly mateřskou školu, budou mít osvojeny dovednosti, návyky a znalosti, které jsou důležité pro to, aby úspěšně vstoupily do základní školy (Kropáčková 2008, s. 44).

Dítě, které navštěvuje mateřskou školu a má odklad školní docházky, by mělo být vzděláváno podle individuálního vzdělávacího plánu, který na základě závěrů a doporučení školského poradenského zařízení, sestaví učitelka. Velmi vhodná je zde spolupráce s rodiči dítěte. Při sestavování individuálního vzdělávacího plánu by učitelka mateřské školy měla mít k dispozici zprávu ze školského poradenského zařízení, kterou potřebuje k tomu, aby na jejím základě mohla s dítětem efektivně pracovat.

V mateřské škole by se dítě nemělo nudit, učitelka by mu měla předkládat aktivity, které budou přizpůsobeny jeho individuálním potřebám. Pro děti předškolního věku je vhodné prožitkové a činnostní učení. Předškolní vzdělávání by mělo být uskutečňováno na základě přirozených schopností dítěte s důrazem na jeho vnitřní motivaci a osobní aktivitu (Kropáčková 2008, s. 81, 82).

Cílem předškolní přípravy totiž rozhodně není dítě předem naučit číst a psát, „aby mu to pak ve škole pěkně šlo“, ale zajistit především maximální a harmonický rozvoj schopností, které umožní, aby dítě bylo – až přijde čas – při výuce čtení, psaní a počítání bez větší námahy úspěšné (Kreisllová 2010, s. 11).

Mnoho rodičů se velmi rádo „chlubí“ tím, že jejich potomek už v pěti letech zná všechna písmenka, samo čte, umí počítat do sta atd. Je ovšem otázka, zda je dítě tak mimořádně nadané nebo zda si to rodiče pouze přejí a doma ho písmenka a čísla klopotně učí. Dítě předškolního věku má na takovéto učení dost času.

Dle našeho názoru je mnohem prospěšnější, postupně rozvíjet schopnosti, které úspěšný školní start ovlivňují a na něž by se rodiče a učitelky mateřských škol měli při rozvoji školní zralosti zaměřit.

Tyto schopnosti popisuje např. Kutálková (2010, s. 13–134), jedná se o: **obratnost** – pohybová aktivita je velmi důležitá pro rozvoj řeči, schopnosti naučit se psát, podporuje rozvoj pravolevé orientace. Pokud má dítě nedostatek pohybu, mohou se objevit rizika povolených svalů, křivých zad, obezity a s tím spojené nemoci. Je tedy důležité rozvíjet **motoriku velkých svalových skupin** (hrubá motorika), kterou u dětí podporujeme činnostmi, jako je chůze, běh, skákání, lezení, házení, hry s míčem, plavání... Děti mívají v oblibě nejrůznější pohybové hry, kterými je nenásilně vedeme k pohybu. Je ale důležité pohybové aktivity střídat, aby se svaly namáhaly rovnoměrně a přiměřeně.

Kromě hrubé motoriky je potřeba rozvíjet i **motoriku jemnou**. Pro rozvoj jemné motoriky je vhodná manipulace s různými předměty, např. využití přírodních materiálů, textilu, knoflíků, víček. Děti obvykle velmi rády třídí různé věci podle barev, tvarů, velikosti. Z těchto předmětů mohou sestavovat obrázky, předměty počítat atd. Vhodné jsou rovněž variabilní hračky – puzzle, dřevěné kostky, hlavolamy, stavebnice... Vhodnou činností je také práce s papírem (stříhání, lepení, skládání, vytrhávání), s textilem (koláže), s přírodním materiálem (navlékání jeřabin, lepení listů, panenky z kukuřice...), s potravinami (řetěz z těstovin, těstovinové obrázky...). Dalšími činnostmi pro děti velmi oblíbenými je modelování, tvoření z keramické hlíny, kreslení a malování různými materiály a technikami (pastelky, křídly, štětce, špejle...). Je vhodné střídat kreslicí náčiní, jelikož se svaly ruky musí přizpůsobovat, což děti lépe připravuje na psaní.

Pro rozvoj správné výslovnosti je mj. potřeba dobrá pohyblivost mluvidel – tedy **motorika mluvidel**. Motoriku mluvidel podporují cviky jazyka (čertík, pohyb jazyka z koutku do koutku, nahoru dolů...), rtů (špulení, roztahování do úsměvu...), zubů (zuby od sebe, k sobě, cvakání...) a patrohltanového uzávěru (nafukování tváří, přendávání vzduchu v tvářích...).

Poslední důležitou oblastí pro rozvoj obratnosti je **koordinace**. Je tedy nutno rozvíjet **koordinaci pohybovou** – skoky přes švihadlo, stoj na jedné noze, hody míčem a následné chytání... **Koordinace oči – ruka** – labyrinty, bludiště, obkreslování přes průsvitný papír, proplétání otvorů v podložce tkaničkou...

Koordinace ruce – mluvidla – spojení recitace a pohybu – rozpočítadla, pohybové ztvárnění básniček, říkadel, dramatizace textu, pohybové hry a tanečky a spojení kreslení a recitace – „Namaluj domeček, v domečku stoleček...“ (Kutálková 2010, s. 23–45).

Smyslové vnímání. Zrak – dítěti je od přírody dáno používat zrak jako zdroj informací a poznatků. Dospěli by tedy měli dítěti pomoci zrakové vnímání rozvíjet, aby předešli příp. následným problémům ve škole. Pokud je zraková paměť nedostatečná, dítě si těžko do paměti ukládá tvary, což se týká i tvarů písmen. Nedostatky v přesnosti zrakového vnímání mohou komplikovat i vývoj výslovnosti, většinou tím, že dítě nesprávně artikuluje. Toto jsou tedy důvody, proč před začátkem školy oblast zrakového vnímání prověřit. Měli bychom tedy prověřovat: *Obecný rozvoj zrakových schopností* – skládání puzzle, skládání rozstříhaných obrázků, hledání a třídění předmětů dle určitého hlediska, zrakového hádanky (co je v místnosti dřevěného..., omalovánky a domalovánky).

Optická paměť – pexeso, hry typu: Jak šly předměty za sebou? Zapamatuj si co nejvíce předmětů...). *Optická pozornost a diferenciac*e – Co se změnilo?, hledání rozdílů, stejných dvojic, tvarů... *Optické členění – figura a pozadí* – hledání překrývajících se obrázků, písmen, hledání obrázku ve zmeškaných čar...

Sluch. *Všeobecný rozvoj sluchových schopností* – recitace básniček, zpěv písniček, poznávání písni dle rytmu, melodie, orientace pouze sluchem, hádání zvuků (třukání na dveře, šustění papíru...). *Akustická paměť* – nenásilné učení básniček a textů zpaměti, slovní řady, třídění podle slabiky, hlásky. *Akustická pozornost* – slovní kopaná, slova začínající stejnou slabikou, písmenem. *Akustická diferenciac*e – rozvoj fonemického sluchu (vnímání rozdílů mezi hláskami). *Slovní paměť a pozornost* – paměť na slova, na věty, vyprávění příběhu dle obrázků...

Hmat úzce souvisí s rozvojem jemné motoriky a pohybové koordinace. Pro rozvoj hmatu jsou vhodné hry, kdy dítě pouze hmatem poznává předměty, materiál, vlastnosti atd.

Mezi nejoblíbenější hry v mateřských školách patří hry „ochutnávací“ a „čichací“, kdy rozvíjíme poslední dva smysly **chut’ a čich**.

Řeč – v této oblasti je nutné se zaměřit na výslovnost, porozumění řeči, rozvoj slovní zásoby, vyjadřovací pohotovost (vymýšlení hádanek, prodlužovaná věta, vyprávění příběhů...). Dále se snažíme rozvíjet i kulturu mluveného projevu.

Početní představy. Než dítě nastoupí do školy je třeba zkontrolovat, zda zvládá přesně vnímat nutné slovní pokyny a také zda dokáže rychle a přesně rozpoznat a porovnat množství předmětů. Dále kontrolujeme zda rozumí pojmům více, méně, stejně, přidej, uber, zda dokáže rozlišit a pojmenovat základní geometrické tvary. Zda je schopné za sebe řadit předměty dle určitého klíče (serialita) a umí hledat vztah či souvislost mezi informacemi a využít je v jiných podobných situacích (intermodalita). Toto je třeba procvičovat a rozvíjet formou her a vhodných pracovních listů.

Kresba. Při posuzování kresby je důležité sledovat nejen její obsah a množství detailů, ale i způsob, jak kresba vzniká. Jak dítě drží tužku, jaký je její sklon, zda na ni příliš netlačí, jestli má uvolněnou paži, zápěstí. Správně by dítě mělo tužku držet pomocí tří prstů. Ostatní svaly ruky mají být při psaní uvolněné a dovolují tak snadnou manipulaci s tužkou do různých směrů. Držení tužky je vhodné nacvičovat bez velkého vysvětlování, pomocí nápodoby (Kutálková 2010, s. 49–125).

V praxi se nám osvědčilo používat motivaci, kterou rovněž uvádí Kutálková (2010, s. 125), že prostředník je postýlka, na které tužka leží, palec je peřinka a ukazováček je polštářek. Děti se po této motivaci více snaží, chtějí, aby tužka hezky ležela v postýlce.

V předškolním období by v mateřské škole měla být obvyklá příprava na psaní, formou grafomotorických cviků. Před každým nácvikem jednotlivých tvarů je důležité si každý cvik vyzkoušet nejprve prstem do vzduchu, poté obkreslovat a nakonec ho zkusit napsat. Pro začátek je také vhodný velký formát papíru. Zkušenost s kresbou je velmi důležitá pro budoucí psaní, ale rovněž k odstranění strachu, trémy a napětí. V mateřských školách by se tedy měl podporovat zájem a nadšení pro kresbu. Toho docílíme tak, že budeme dětem nabízet netradiční techniky při malování. Děti mají v oblibě malování prsty, svíčkou, křídami, otiskování rukou, rozfoukávání barev brčkem a mnoho dalšího (Kutálková 2010, s. 127–136).

PRAKTICKÁ ČÁST

Hlavním tématem bakalářské práce je školní zralost a připravenost a to, jakým způsobem je podporována v mateřských školách. V předchozím textu bylo téma zpracováno z teoretického hlediska. Popsáno bylo mj. předškolní období, školní zralost, ale také jaké znalosti a dovednosti by měly mít předškolní děti.

Praktická část bakalářské práce přináší výsledky průzkumu, který byl realizován mezi učitelkami mateřských škol a následné vyhodnocení těchto dat.

5 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je charakterizovat předškolní období, zjistit, jak učitelky mateřských škol podporují školní zralost a připravenost předškolních dětí a s jakými problémy se u nich setkávají nejčastěji.

6 Formulované předpoklady

K provedení průzkumu jsme formulovali následující předpoklady:

1. Předpokládáme, že učitelky mateřských škol se nejvíce zaměřují na rozvoj psychické zralosti.
2. Předpokládáme, že nejčastějším problémem předškolních dětí je narušená komunikační schopnost.
3. Předpokládáme, že většina učitelek mateřských škol provádí činnosti pro předškoláky, jež se týkají přípravy na školu, každý den.
4. Předpokládáme, že učitelky mateřských škol provádějí činnosti pro předškoláky, jež se týkají přípravy na školu, ve většině případů v době poledního odpočinku.
5. Předpokládáme, že více než polovina předškolních dětí si nezvládá zavázat tkaničku.

7 Použitá metoda průzkumu

Pro průzkum a k ověření formulovaných předpokladů jsme vybrali metodu dotazníku. Dotazník obsahoval celkem 24 položek, prostřednictvím kterých jsme zjišťovali, jakým způsobem a jakou formou učitelky mateřských škol podporují u dětí školní zralost, kterých činností k tomuto využívají, ale také, jaké problémy jsou z jejich pohledu u předškolních dětí před nástupem do školy nejčastější.

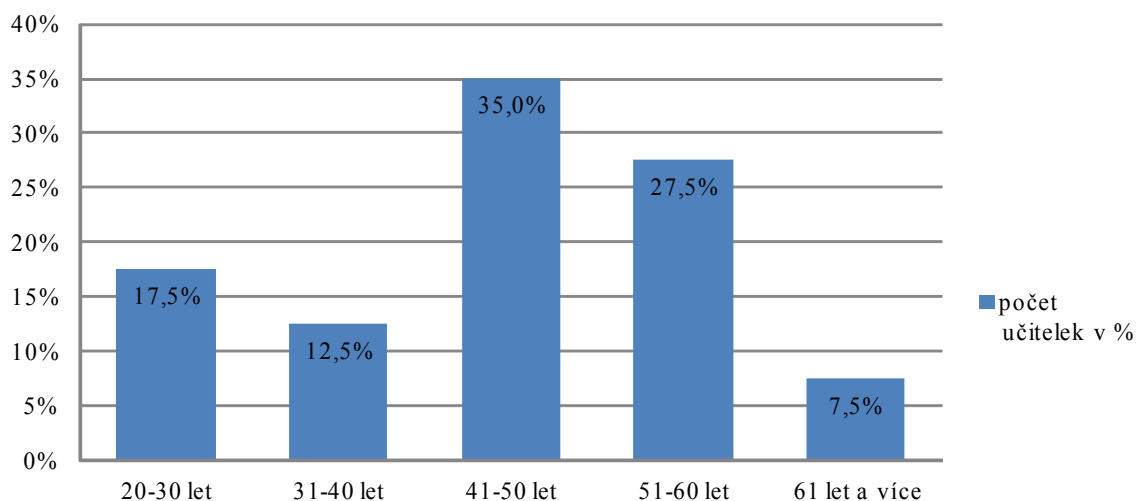
Výsledky dotazníkového šetření prezentujeme povětšinou formou grafického znázornění a následného slovního shrnutí. Celý dotazník je v příloze č. 1 této práce.

8 Popis zkoumaného vzorku a průzkumného šetření

Dotazníky byly anonymní a byly předloženy učitelkám mateřských škol. Celkem bylo osloveno 40 učitelek mateřských škol. Dotazníky byly rozdány a posléze vybrány osobně autorkou bakalářské práce, tudíž byla jejich návratnost stoprocentní.

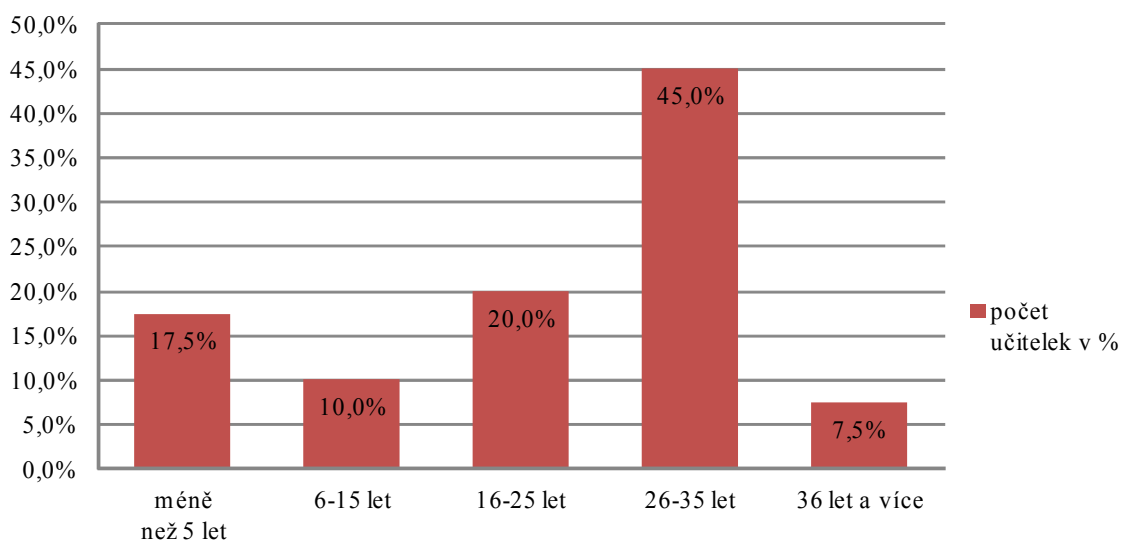
Celkem jsme se dotazovali 40 učitelek mateřských škol. První dvě do průzkumu zahrnuté mateřské školy se nacházejí ve městě. V každé z těchto mateřských škol je přibližně 130 dětí. Další mateřská škola se nachází v okresním městě a dochází do ní přibližně 196 dětí. Tato mateřská škola je součástí základní školy. Poslední dvě mateřské školy sídlí v menších městech a v každé z nich je přibližně 80 dětí.

Následující grafy č. 1, 2, 3, 4 zobrazují charakteristiky o respondentkách, které jsme zjistili prostřednictvím dotazníku.

Graf č. 1: Věk respondentek

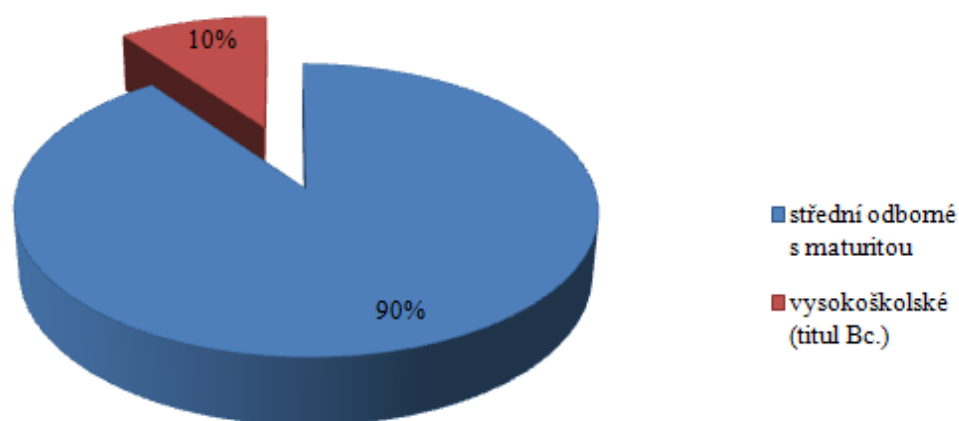
Graf č. 1 znázorňuje věk dotazovaných respondentek, tedy učitelek mateřských škol. Nejvíce učitelek mateřských škol bylo ve věku 41–50 let (35 %). Nejméně pak ve věku 61 let a více, kterých bylo pouze 7,5 %.

Graf č. 2: Doba praxe v MŠ

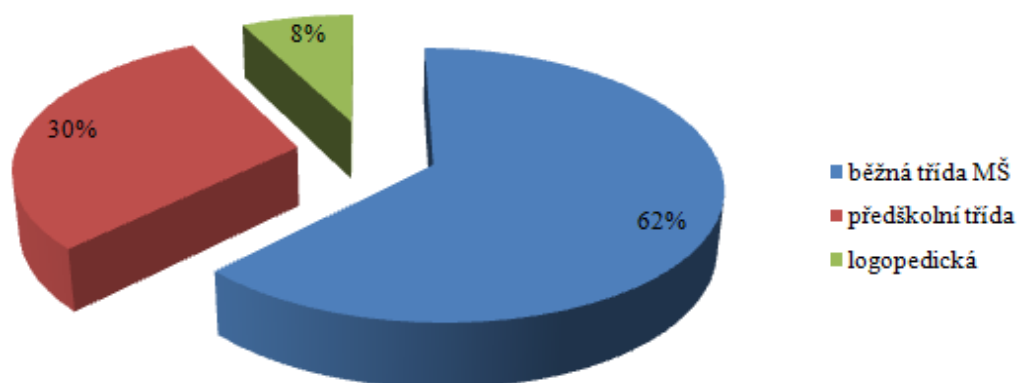
Dobu praxe učitelek v mateřské škole přináší graf č. 2. Praxi méně než 5 let v oboru má 17,5 % učitelek. Praxi mezi 6–15 lety má 10 % učitelek. Praxe u 20 % učitelek činí 16–25 let. Největší počet učitelek, tedy 45 %, má praxi v oboru 26–35 let. Pouze u 7,5 % učitelek činí praxe 36 let a více.

Je zřejmé, že většina učitelek má poměrně dlouhou dobu praxe v mateřské škole a právě to můžeme považovat za pozitivum, jelikož učitelky s delší praxí v oboru, by měly mít s dětmi a s prací s nimi bohaté zkušenosti.

Graf č. 3: *Vzdělání učitelek MŠ*

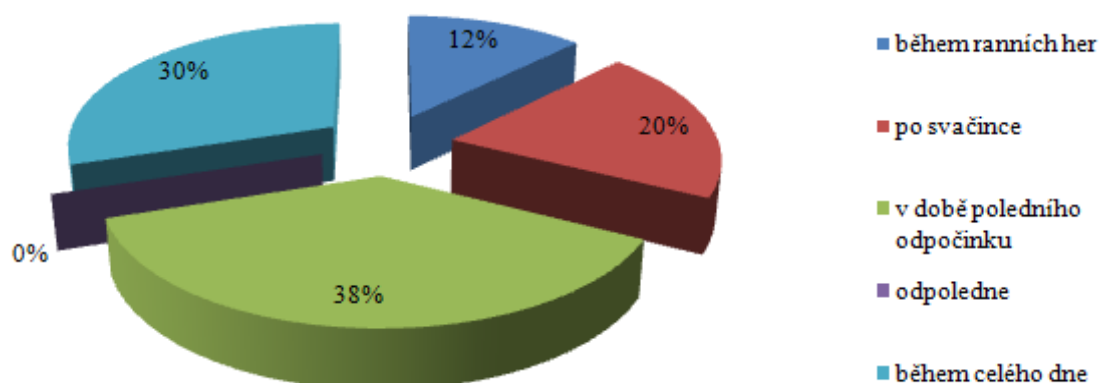
Vzdělání učitelek mateřských škol je ukázáno v grafu č. 3. Celých 90 % respondentek má střední odborné vzdělání s maturitou, ve všech případech na střední pedagogické škole. Pouze 10 % respondentek má vysokoškolské bakalářské vzdělání.

Graf č. 4: *Třídy MŠ, ve kterých učitelky působí*

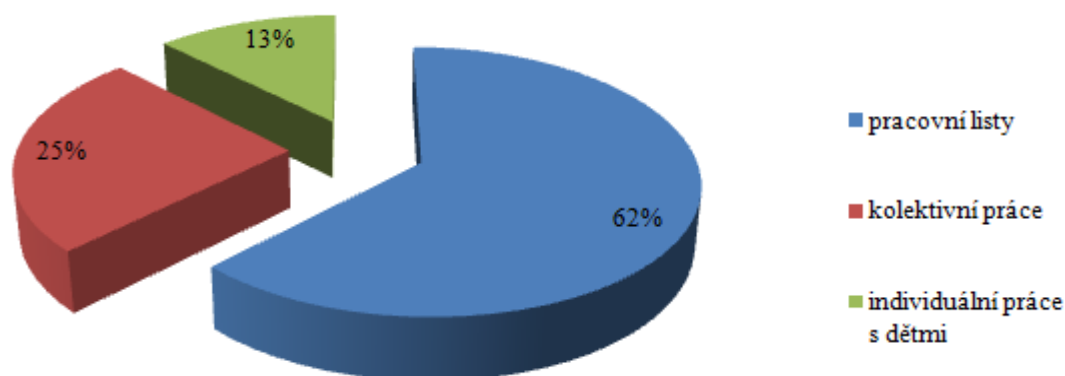
Třídy, ve kterých učitelky působí, zobrazuje graf č. 4. Největší počet učitelk, tedy 62 %, působí v běžných třídách mateřských škol. 30 % učitelk působí v předškolních třídách. V logopedických třídách pracovalo 8 % učitelk.

9 Získaná data a jejich interpretace

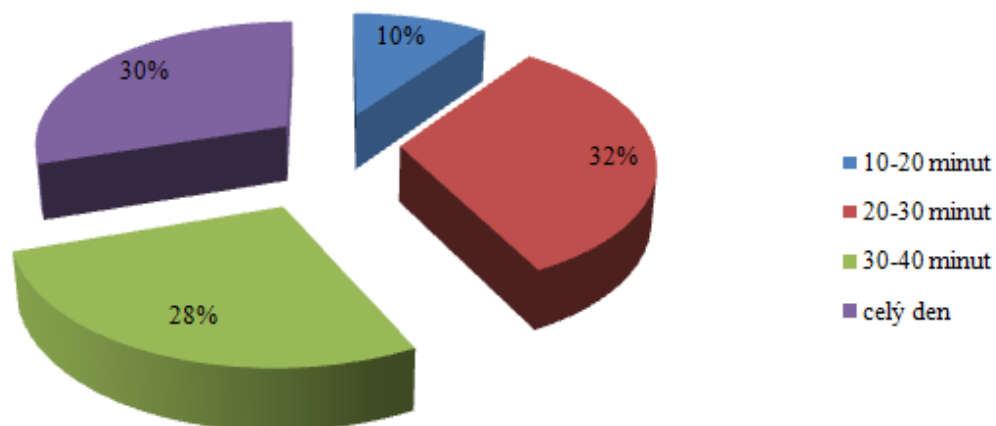
Graf č. 5: Nejčastější doba, kdy učitelky MŠ provádějí činnost s předškoláky

Účelem dotazování bylo mimo jiné zjistit, v kterou denní dobu se učitelky věnují pouze předškolákům. Graf č. 5 nám toto ukazuje. Předškolákům se během ranních her věnuje 12 % učitelek, po svačince 20 % učitelek, 38 % učitelek se předškolním dítětem věnuje v době poledního odpočinku, 0 % učitelek odpoledne a 30 % učitelek se předškolním dítětem věnuje během celého dne.

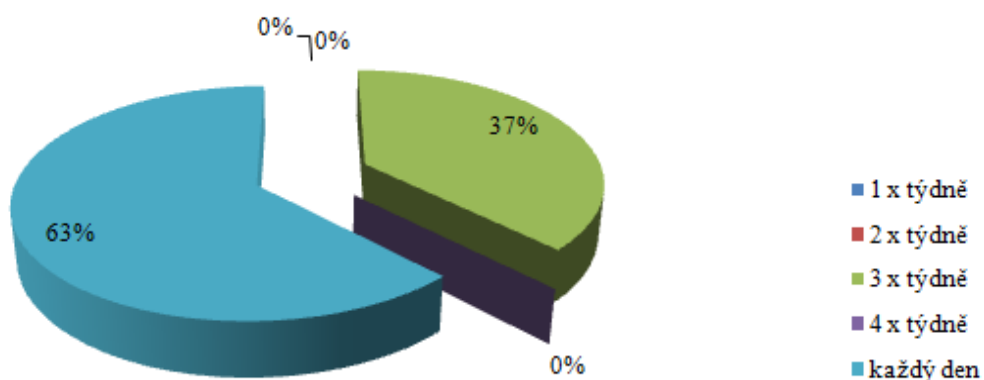
Graf č. 6: Nejčastější formy práce s předškoláky

Graf č. 6 znázorňuje jakou formou provádějí učitelky činnosti s předškolními dětmi. 62 % učitelek využívá pro práci s dětmi pracovní listy, 25 % učitelek provádí kolektivní práce a 13 % učitelek se dítětem věnuje individuálně.

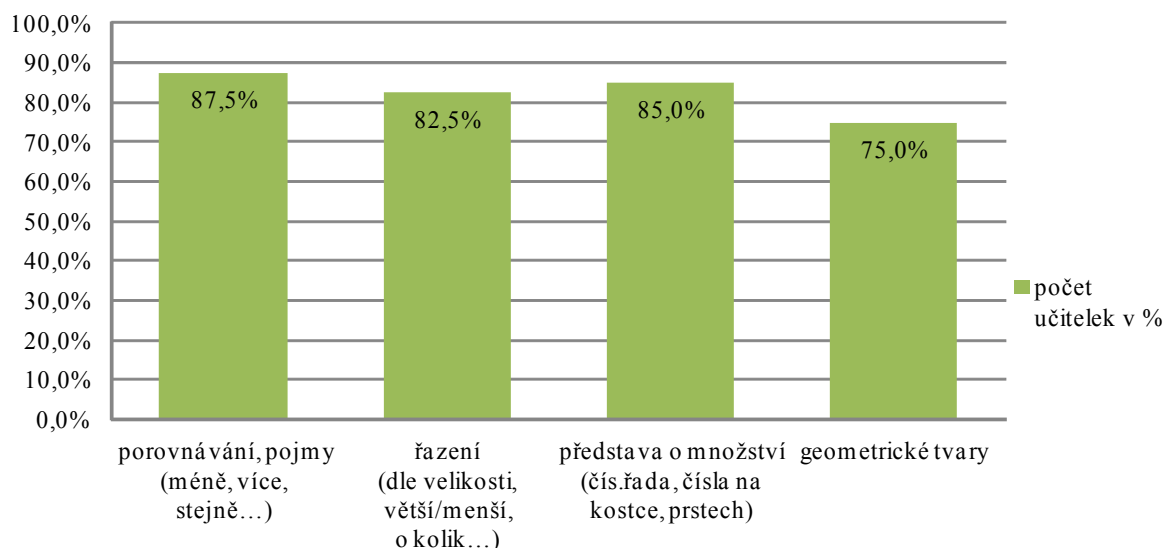
Graf č. 7: Čas věnovaný předškolákům v MŠ

V grafu č. 7 je znázorněno časové rozmezí, ve kterém se učitelky zaměřují na přípravu předškolních dětí. 10 % učitelek provádí činnosti s předškoláky po dobu 10–20 minut, 32 % učitelek provádí činnosti 20–30 minut, 28 % učitelek 30–40 minut a 30 % učitelek se předškolákům věnuje po celý den.

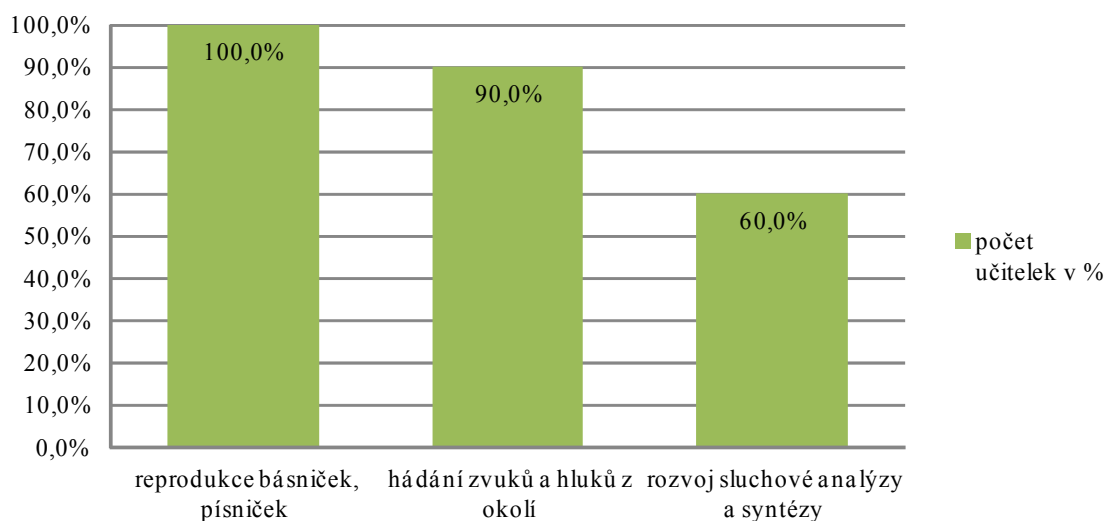
Graf č. 8: Častota činností pro přípravu předškoláků

Častota činností v mateřské škole pro přípravu předškoláků zobrazuje graf č. 8. 1 x týdně provádí činnosti pro přípravu předškoláků 0 % učitelek, stejně tak 2 x týdně 0 % učitelek, 3 x týdně 37 % učitelek, 4 x týdně 0 % učitelek. Nejvíce, tedy 63 %, učitelek provádí činnosti pro předškoláky každý den.

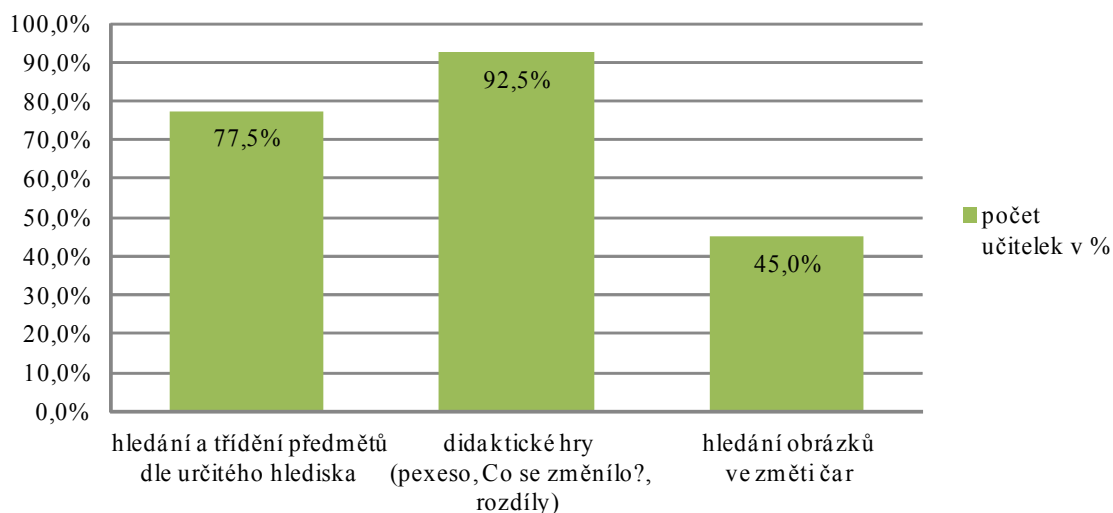
Graf č. 9: Nejčastější činnosti využívané pro rozvoj početních představ

Graf č. 9 ukazuje nejčastější činnosti, kterými učitelky u dětí rozvíjejí početní představy. Tyto činnosti jsou velmi vyrovnané. Porovnávání, práci s pojmy (méně, více, stejně) využívá 87,5 % učitelek. Řazení (dle velikosti, větší/menší, o kolik) s dětmi procvičuje 82,5 % učitelek. Představu o množství (číselnou řadu, postřehování čísel na kostce, prstech) s dětmi procvičuje 85 % učitelek. Poznatky o geometrických tvarech u dětí rozvíjí 75 % učitelek. Respondentky mohly v této položce označit více odpovědí.

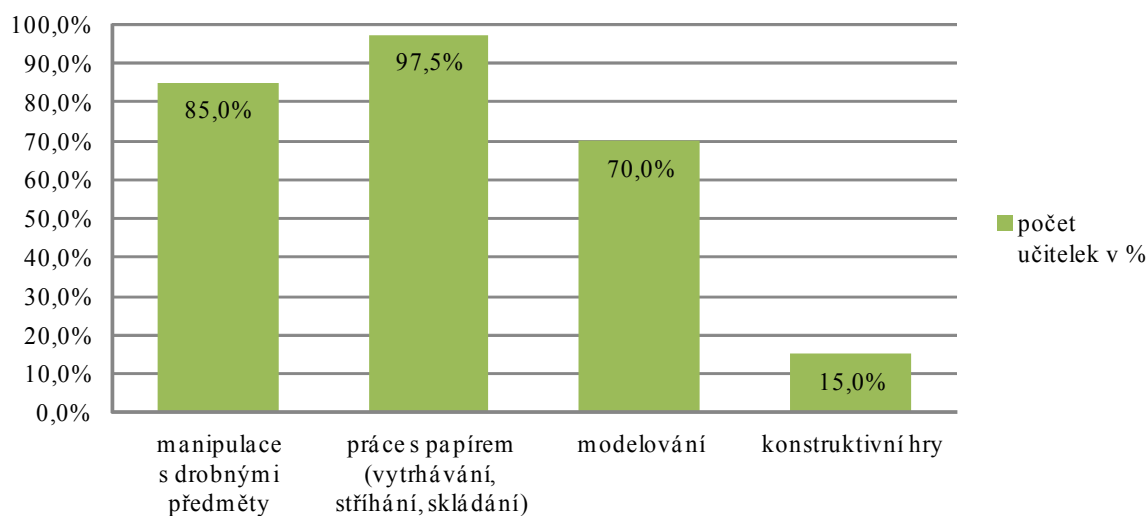
Graf č. 10: Nejčastější činnosti využívané pro rozvoj sluchového vnímání

Činnosti, které učitelky mateřských škol využívají pro rozvoj sluchového vnímání. Reprodukci básniček, písniček s dětmi provádí celých 100 % učitelek. Hádání zvuků a hluků z okolí používá 90 % učitelek. Sluchovou analýzu a syntézu u předškolních dětí rozvíjí 60 % učitelek. Respondentky mohly v této položce označit více možností. Blíže viz graf č. 10.

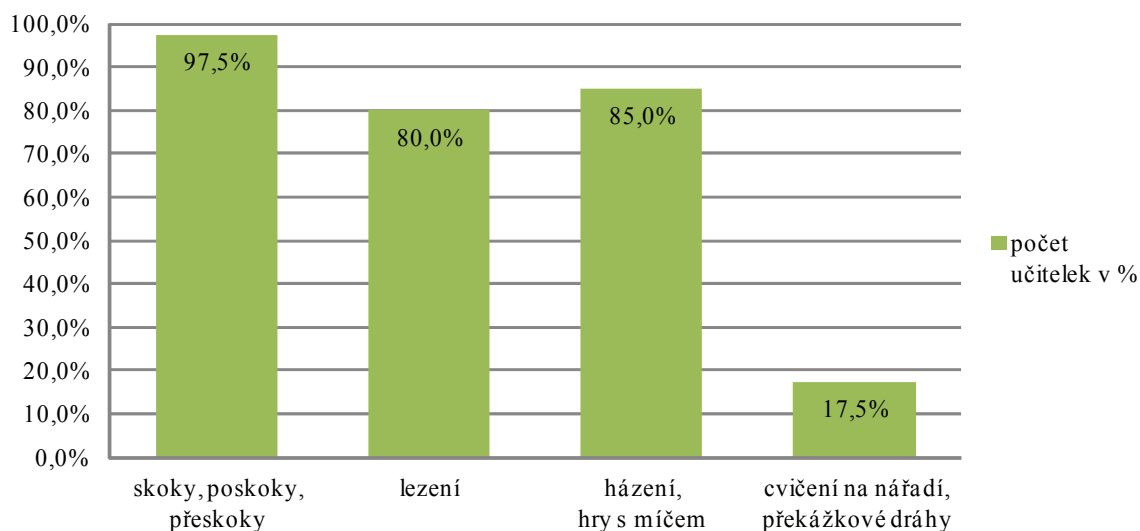
Graf č. 11: Nejčastější činnosti pro rozvoj zrakového vnímání

Graf. č. 11 znázorňuje činnosti, které učitelky mateřských škol využívají pro rozvoj zrakového vnímání. Hledání a třídění předmětů dle určitého hlediska s dětmi provádí 77,5 % učitelek. Didaktické hry (pexeso, Co se změnilo?, rozdíly) realizuje s dětmi 92,5 % učitelek. Hledání obrázků ve změti čar dětem předkládá 45 % učitelek. Respondentky mohly v této položce označit více odpovědí.

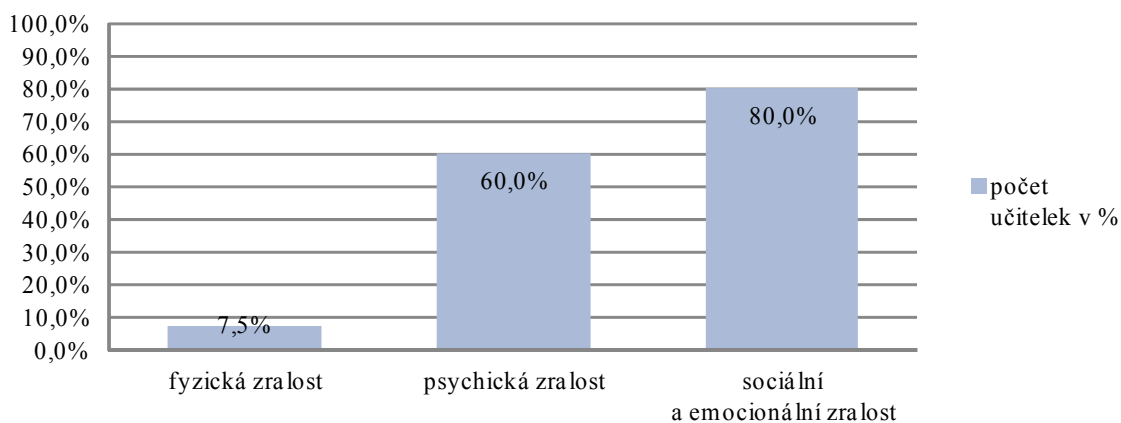
Graf č. 12: Nejčastější činnosti využívané pro rozvoj jemné motoriky

Činnosti, jichž učitelky mateřských škol nejčastěji využívají pro rozvoj jemné motoriky, přináší graf č. 12. 85 % učitelek používá pro rozvoj jemné motoriky předškolních dětí manipulaci s drobnými předměty, 97,5 % učitelek vede děti k práci s papírem (vytrhávání, stříhání, skládání), 70 % učitelek s dětmi modeluje a 15 % učitelek dětem nabízí konstruktivní hry. Respondentky mohly v této položce označit více možností.

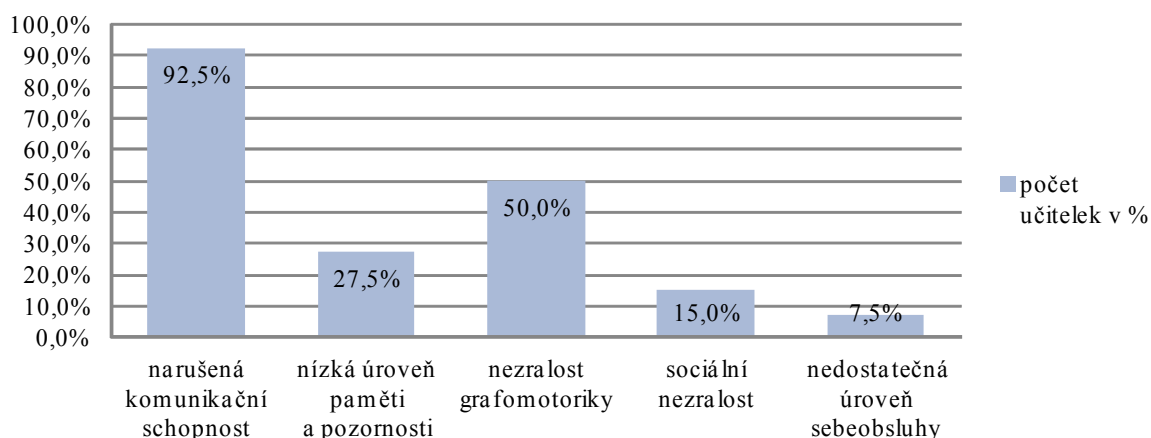
Graf č. 13: Nejčastější činnosti využívané pro rozvoj hrubé motoriky

Činnosti, které učitelky nejčastěji využívají pro rozvoj hrubé motoriky. 97,5 % učitelek rozvíjí u dětí hrubou motoriku formou skoků, poskoků a přeskoků, 80 % řadí do pohybových činností nejčastěji lezení, 85 % procvičuje s dětmi házení a hry s míčem a 17,5 % učitelek zařazuje do pohybových činností cvičení na nářadí a překážkové dráhy. Respondentky mohly v této položce označit více možností (viz graf č. 13).

Graf č. 14: Složky školní zralosti, na které se učitelky MŠ zaměřují nejvíce

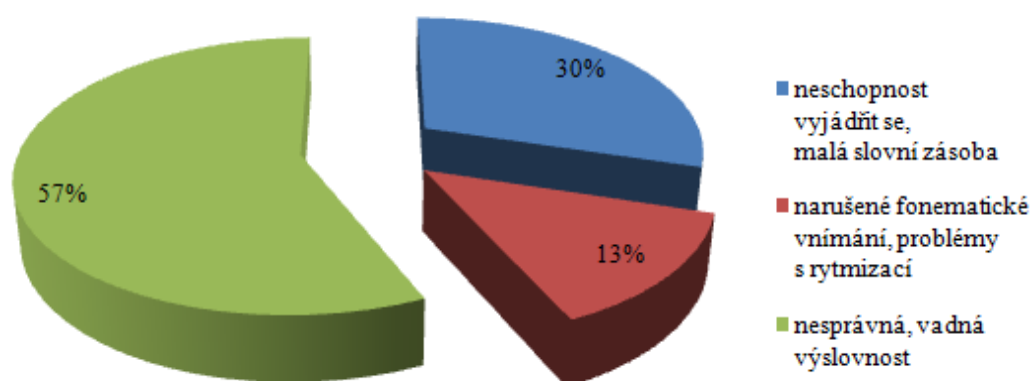
Graf č. 14 znázorňuje složky školní zralosti, na které se učitelky mateřských škol zaměřují nejvíce. Na rozvoj fyzické zralosti se zaměřuje 7,5 % učitelek. Na rozvoj psychické zralosti se zaměřuje 60 % učitelek. Na rozvoj sociální a emocionální zralosti se zaměřuje 80 % učitelek. Respondentky mohly v této položce označit více možností.

Graf č. 15: *Problémy předškolních dětí, se kterými se učitelky MŠ setkávají nejčastěji*

Problémy předškolních dětí, se kterými se učitelky mateřských škol setkávají nejčastěji zobrazuje graf č. 15. 92,5 % učitelů považuje za největší problém předškoláků narušenou komunikační schopnost. 27,5 % učitelů se u předškolních dětí nejčastěji setkává s nízkou úrovní paměti a pozornosti. 50 % učitelů považuje za nejčastější problém nezralost grafomotoriky. 15 % učitelů považuje za nejčastější problém sociální nezralost a 7,5 % učitelů považuje za nejčastější problém předškoláků nedostatečnou úroveň sebeobsluhy. Respondentky mohly v této položce označit více možností.

Následující grafy č. 16, 17, 18, 19 a 20 nám ukazují, které konkrétní činnosti jsou dle učitelů mateřských škol nejčastější příčinou školní nezralosti. Jedná se tedy o činnosti, se kterými mívají děti před nástupem do školy často problémy.

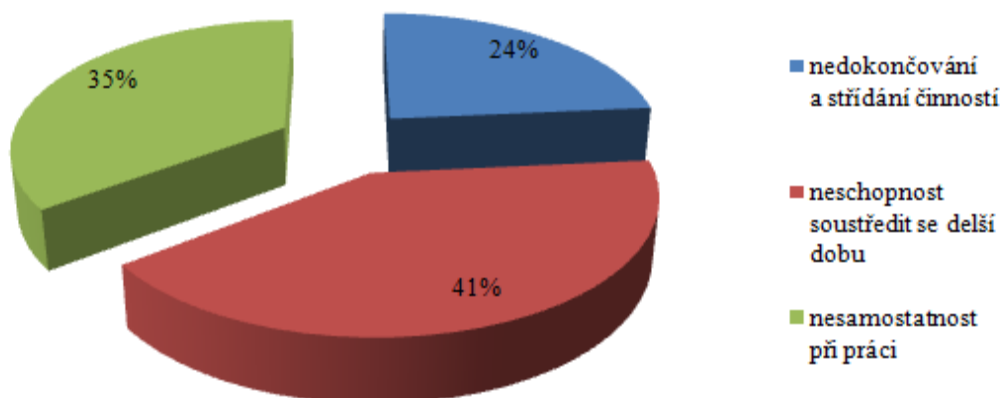
Graf č. 16: *Nejčastější problémy v řečové oblasti dle učitelů MŠ*

Konkrétní problémy předškolních dětí v řečové oblasti jsou vyobrazeny v grafu č. 16. 30 % učitelek uvádí, že děti mají malou slovní zásobu a nejsou schopny se vyjádřit. 13 % učitelek poukazuje na narušené fonematické vnímání předškolních dětí a na problémy s rytmiizací. Nejvíce, což je 57 %, učitelek se u předškolních dětí setkává s nesprávnou či vadnou výslovností.

Tabulka č. 1: *Logopedická péče v mateřských školách*

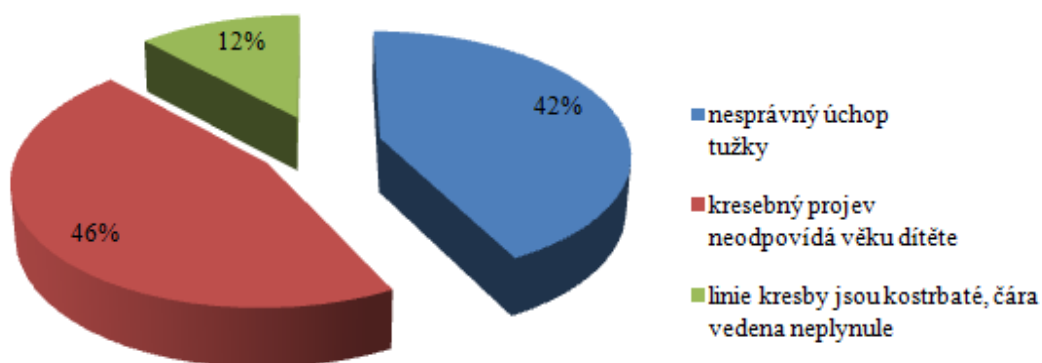
Počet mateřských škol	Ano/Ne
4 mateřské školy	Ano
1 mateřská škola	Ne

V tabulce č. 1 jsou zachyceny mateřské školy, ve kterých je poskytována logopedická péče dětem s narušenou komunikační schopností. 4 mateřské školy poskytují logopedickou péči. 1 mateřská škola logopedickou péči neposkytuje.

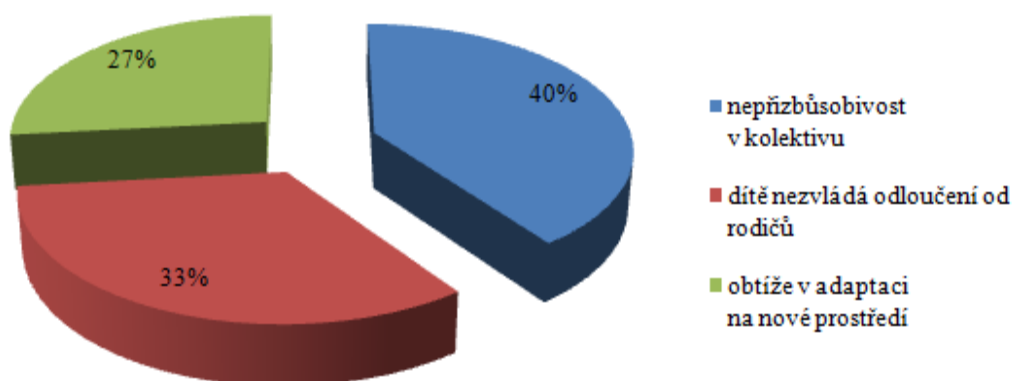
Graf č. 17: *Nejčastější problémy v oblasti pozornosti, práce schopnosti*

Graf č. 17 znázorňuje nejčastější problémy v oblasti pozornosti a práce schopnosti dětí. 24 % učitelek uvádí jako nejčastější problém předškoláků nedokončování a střídání činností. 41 % učitelek se u předškoláků setkává s neschopností se soustředit delší dobu. 35 % učitelek uvádí, že jsou předškolní děti při práci nesamostatné.

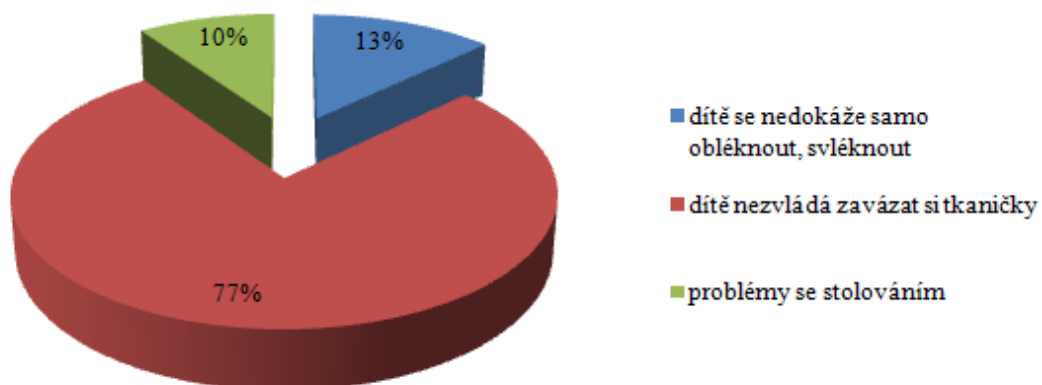
Graf č. 18: Nejčastější problémy v oblasti grafomotorických dovedností

Nejčastější problémy předškolních dětí v oblasti grafomotorických dovedností přináší graf č. 18. Častým problémem je dle 42 % učitelek nesprávný úchop tužky. 46 % učitelek uvádí, že kresebný projev neodpovídá věku dítěte. 12 % učitelek se u předškolních dětí setkává s kostrbatou linií kresby a s neplynulostí při vedení čáry.

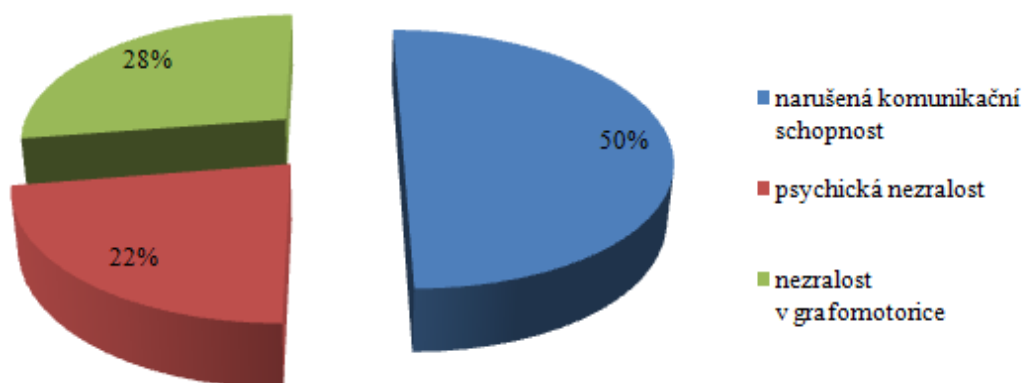
Graf č. 19: Nejčastější problémy v oblasti sociálních dovedností

Nejčastější problémy předškolních dětí v oblasti sociálních dovedností. Nepřizpůsobivost předškolních dětí v kolektivu uvádí 40 % učitelek. 33 % učitelek uvádí, že dítě nezvládá odloučení od rodičů. 27 % učitelek se často u předškolních dětí setkává s obtížemi v adaptaci na nové prostředí. Blíže viz graf č. 19.

Graf č. 20: Nejčastější problémy v oblasti samostatnosti, sebeobsluhy

Graf č. 20 zobrazuje nejčastější problémy v oblasti samostatnosti a sebeobsluhy. 13 % učitelek se setkává s tím, že se děti nedokáží sami obléknout a svléknout. Celých 77 % učitelek uvádí, že si předškolní děti nezvládají samostatně zavázat tkaničky. 10 % učitelek se setkává s tím, že předškolní děti mají problémy se správným stolováním.

Graf č. 21: Důvody, kvůli kterým by učitelky MŠ doporučily OŠD

V grafu č. 21 jsou uvedeny nejčastější důvody, kvůli kterým by učitelky mateřských škol doporučovaly odklad povinné školní docházky. Většina, což je zde 50 %, učitelek, by doporučovala odklad povinné školní docházky z důvodu narušené komunikační schopnosti. 22 % učitelek by doporučilo odklad z důvodu psychické nezralosti předškolních dětí a 28 % učitelek z důvodu nezralosti v oblasti grafomotoriky.

Tabulka č. 2: *Pravidelné schůzky pro rodiče předškolních dětí v mateřských školách*

Počet mateřských škol	Ano/Ne
2 mateřské školy	Ano
3 mateřské školy	Ne

Tabulka č. 2 zaznamenává počet mateřských škol (jež byly zahrnuty do průzkumu), které pořádají pravidelné informativní schůzky pro rodiče předškolních dětí. Pravidelné informativní schůzky pořádají 2 mateřské školy. 3 mateřské školy informativní schůzky pro rodiče předškoláků nepořádají.

10 Vyhodnocení předpokladů

V praktické části bakalářské práce jsme prezentovali data získaná prostřednictvím dotazníkového šetření. Nyní na jejich základě potvrdíme či nepotvrdíme formulované předpoklady.

- 1. předpoklad:** Předpokládáme, že učitelky mateřských škol se nejvíce zaměřují na rozvoj psychické zralosti.

Ověření předpokladu: první předpoklad se nepotvrdil. Dle výsledků provedeného průzkumu a vyhodnocením získaných dat bylo zjištěno, že ze složek týkajících se školní zralosti učitelky mateřských škol nejčastěji preferovaly sociální a emocionální zralost. Preferovalo ji 80 % učitelek. Rozvoj psychické zralosti upřednostnilo 60 % učitelek a fyzickou zralost 7,5 % učitelek mateřských škol.

Na sociální a emocionální oblast se učitelky mateřských škol nejvíce zaměřovaly nejspíše z toho důvodu, aby děti před vstupem do školy zvládly odloučení od rodičů, uměly spolupracovat s druhými dětmi, bez problémů komunikovaly v kolektivu atd.

- 2. předpoklad:** Předpokládáme, že nejčastějším problémem předškolních dětí je narušená komunikační schopnost.

Ověření předpokladu: druhý předpoklad byl potvrzen. Dle výsledků provedeného průzkumu a vyhodnocením získaných dat bylo zjištěno, že nejčastějším problémem předškolních dětí je narušená komunikační schopnost. Tato možnost byla označena 92,5 %

učitelek mateřských škol. Nezralost předškoláků v oblasti grafomotoriky skončila na druhém místě s 50 %. Následovala nízká úroveň paměti a pozornosti (27,5 %), sociální nezralost (15 %) a nedostatečná úroveň sebeobsluhy (7,5 %).

Na výsledcích je zřejmé, že narušená komunikační schopnost je výrazným problémem předškolních dětí. Může se jednat o důsledek nedostatečné komunikace v rodině, nesprávného řečového vzoru atd. Grafomotorické dovednosti jsou druhým nejčastějším problémem, což je pravděpodobně způsobeno úzkou soudružností těchto dvou oblastí. K předcházení narušené komunikační schopnosti je mimo jiné třeba, důsledně dbát na správný rozvoj jemné motoriky a grafomotorických dovedností.

3. předpoklad: Předpokládáme, že většina učitelek mateřských škol provádí činnosti pro předškoláky, jež se týkají přípravy na školu, každý den.

Ověření předpokladu: třetí předpoklad byl potvrzen. Vyhodnocením získaných dat bylo zjištěno, že činnosti týkající se přípravy předškoláků provádí denně 63 % učitelek. 1 x týdně, 2 x týdně a 4 x týdně provádí tyto činnosti 0 % učitelek. 3 x týdně se na přípravu předškolních dětí zaměřuje 37 % učitelek.

Toto zjištění můžeme považovat za pozitivní. Je dobré, že se většina učitelek mateřských škol věnuje předškolákům denně. Tato péče většinou spočívá ve vypracovávání pracovních listů či v kolektivních činnostech. Bylo by dobré s dětmi v mateřských školách pracovat více individuálně, což ovšem v podmínkách běžných tříd často dostatečně nelze. Výhodu zde mají třídy předškolní.

4. předpoklad: Předpokládáme, že učitelky mateřských škol provádějí činnosti pro předškoláky, jež se týkají přípravy na školu, ve většině případů v době poledního odpočinku.

Ověření předpokladu: čtvrtý předpoklad nebyl potvrzen. Bylo zjištěno, že pouze 38 % učitelek mateřských škol provádí činnosti s předškoláky, jež se týkají přípravy na školu, v době poledního odpočinku, což je méně než polovina. Proto předpoklad nebyl potvrzen.

30 % učitelek se s dětmi na školu připravuje během celého dne. 20 % učitelek pracuje s předškolními dětmi po svačince a 12 % učitelek se přípravě předškoláků věnuje během ranních her. Odpoledne se činností pro předškoláky věnuje 0 % učitelek.

Zde jsou výsledky celkem vyrovnané. Nejvíce učitelek (38 %), s dětmi pracuje v době poledního odpočinku. Tuto dobu učitelky volí z toho důvodu, že mladší děti odpočívají, tudíž je na práci s předškoláky více klidu. Naopak odpoledne se předškolákům věnuje 0 % učitelek. Zde jsou zřejmě důvodem časté odchody dětí domů, proto zde převládá spíše volná hra.

5. předpoklad: Předpokládáme, že více než polovina předškolních dětí si nezvládá zavázat tkaničku.

Ověření předpokladu: pátý předpoklad byl potvrzen. Z dat získaných průzkumem plyne, že v oblasti samostatnosti a sebeobsluhy si většina předškolních dětí nezvládá zavázat tkaničku, což uvedlo 77 % učitelek mateřských škol. 13 % učitelek se nejčastěji setkává s tím, že se předškolní děti nedokáží sami obléknout a svléknout a 10 % učitelek uvedlo, že předškolní děti mají nejčastěji problémy se stolováním.

Zavázání tkaničky, se může zdát pouhou banalitou, ovšem opak je pravdou. Pro mnohé děti je tato činnost velkým problémem, jelikož trénování kličky nebývá v rodinách dostatečně procvičováno a patří mezi činnosti, na něž rodiče v přípravě svých dětí na život zapomínají.

ZÁVĚR

Tématem bakalářské práce byla školní zralost. Cílem bakalářské práce bylo charakterizovat předškolní období, zjistit jak učitelky mateřských škol podporují školní zralost a připravenost předškolních dětí a s jakými problémy se u nich setkávají nejčastěji.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se zabýváme předškolním obdobím a jednotlivými oblastmi vývoje dítěte v tomto období. Dále je zde popsána školní zralost, průběh zápisu do prvního ročníku základní školy, přiblížen je odklad povinné školní docházky. Dále jsou zde vymezeny znalosti a dovednosti dětí před nástupem do školy a podpora školní zralosti v mateřské škole.

V praktické části jsou především prezentována data získaná z dotazníků. Dotazníky vyplňovaly respondentky, kterými byly učitelky mateřských škol. Prostřednictvím dotazníků jsme získali informace o podpoře školní zralosti v mateřských školách a také o nejčastějších problémech dětí před nástupem do školy, to vše z pohledu učitelek mateřských škol.

V oblasti teorie můžeme za přínos bakalářské práce považovat komplexní pohled na předškolní období, které jsme popisovali od prvopočátku, tedy od tří let věku života dítěte. Je zde popsáno, jak se dítě v jednotlivých obdobích vyvíjí a především, které činnosti by mělo mít na konci tohoto období osvojené, což je spojeno se školní zralostí, která je zde rovněž popsána. Přínosem praktické části je získání informací o podpoře školní zralosti v mateřských školách a rovněž o problémech předškolních dětí před nástupem do školy.

Součástí praktické části jsou formulované předpoklady. Většina stanovených předpokladů se potvrdila. Dle výsledků provedeného průzkumu a vyhodnocením získaných dat jsme zjistili, že 80 % učitelek se u předškolních dětí zaměřuje na rozvoj sociální a emocionální zralosti. Dále bylo potvrzeno, že nejčastějším problémem předškolních dětí je narušená komunikační schopnost. Zjistili jsme, že se s tímto problémem setkává 92,5 % učitelek mateřských škol. Tento problém předškolních dětí bychom měli považovat za závažný a považujeme za vhodné zamyslet se, jak narušené komunikační schopnosti předcházet.

Dále bylo zjištěno, že 63 % učitelek provádí činnosti týkající se přípravy předškoláků každý den, nejčastěji v době poledního odpočinku, což uvedlo 38 % učitelek. Nejčastější forma činností s předškolními dětmi, kterou učitelky pro jejich rozvoj využívají, byly pracovní listy. To uvedlo 62 % učitelek. 25 % učitelek s dětmi provádí kolektivní práci a pouze 13 % učitelek se dětem věnuje individuálně. Individuální podpora dětí je poměrně malá. Můžeme tedy předpokládat, že je to z důvodu velkého počtu dětí ve třídě mateřské školy. Máme za to, že individuální práce s předškoláky převažuje v předškolních třídách.

V porovnání jednotlivých oblastí, bylo zjištěno, že v oblasti samostatnosti a sebeobsluhy 77 % učitelek uvedlo jako nejčastější problém dětí před vstupem do školy to, že si děti samostatně nezvládají zavázat tkaničku. Mnoho učitelek do dotazníku uvedlo, že s dětmi vázání kličky procvičují při oblékání panenek, na dřevěných botách atd., ale že nemají podporu v rodině, jelikož děti velmi často nosí boty na suchý zip, tudíž nemají potřebu kličky vázat.

V dotaznících jsme se setkali i s dalšími problémy, které učitelky uváděly ve spojitosti s podporou v rodině. Velmi často bylo popisováno, kterak rodiče s dětmi málo komunikují, což se odráží v malé slovní zásobě dětí. Pokud mají děti vadnou nebo nesprávnou výslovnost, je s nimi řeč napravnována pouze v mateřské škole, rodiče už toto s dětmi doma nepochvičují, nekontrolují úchop tužky atd. Na základě těchto sdělení by bylo vhodné provést průzkum mezi rodiči předškolních dětí a zjišťovat, jakým způsobem je školní zralost podporována v rodině.

NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ

1. Předškolní třídy

Mnoho předškolních dětí navštěvuje před nástupem do školy běžné třídy. V těchto třídách jsou nejčastěji děti od 3–6 let. Domníváme se, že by bylo vhodné v každé větší mateřské škole zřídit jednu předškolní třídu. Pokud by děti před nástupem do školy navštěvovaly tuto třídu, prospělo by jim to více než být poslední rok ve třídě běžné.

Vzhledem k tomu, že běžné třídy navštěvují děti věkově rozličné, učitelky zde využívají takových činností, které zvládnou všechny děti. Předškolákům se individuálně věnují nejčastěji až v době poledního odpočinku, což je doba poměrně krátká.

V předškolních třídách je více pozornosti věnováno na rozvoj dovedností, které by děti před nástupem do školy měly zvládnout. Dalším pozitivem těchto tříd je, že je navštěvuje menší počet dětí, tudíž se jim učitelky mohou věnovat více individuálně, kontrolovat a napravovat chyby, které děti dělají při mluvení, kreslení atd.

Děti si zvykají na pevnější režim, mají lepší řečový vzor. Přesto, že jsou předškoláci v jedné třídě, nejsou separováni od mladších dětí, s kterými se vídají na vycházkách, výletech a různých akcích mateřské školy. Jestliže mateřská škola z nějakých důvodů nemůže předškolní třídu zřídit, vhodnou náhradou by mohl být alespoň kroužek pro předškoláky.

2. Pravidelné schůzky pro rodiče předškolních dětí

Připravovat dítě na školu není úkolem pouze učitelek mateřských škol, ale samozřejmě a především je to úkol pro rodiče předškoláků. Aby věděli, jakým způsobem své dítě na školu správně připravit, bylo by vhodné v mateřských školách konat pravidelné schůzky pro rodiče.

Na těchto schůzkách by učitelky rodičům ukázaly, jak dítě v mateřské škole pracuje, rodiče by si prohlédli pracovní listy a výkresy svých dětí. Učitelky by rodiče upozornily na to, co se dítěti nedaří, nebo co naopak zvládá dobře, zda má v něčem nějaké problémy a oslabení. Následně by rodičům poskytly radu, co by měli s dětmi procvičovat a zlepšovat.

3. Logopedická péče

V současné době je mezi dětmi velkým problémem narušená komunikační schopnost. Děti mnohdy mají nesprávnou či vadnou výslovnost, malou slovní zásobu, neumí se správně vyjádřit, používají nesprávná slova.

Bohužel je toto, čím dále závažnější. Je tedy potřeba, což je opět z větší části úkolem rodičů, s dětmi více komunikovat, zpívat si s nimi, učit je básničky a říkadla. V mateřských školách by mělo být více logopedických tříd a vystudovaných logopedických asistentek, které by s dětmi řeč pravidelně napravovaly. Opět je zde důležitá častější individuální práce s dětmi.

4. Podpora zájmu o knihy

U dětí bychom měli podporovat zájem o knihy. Toto samozřejmě můžeme považovat rovněž jako prevenci narušené komunikační schopnosti. Dětem by se mělo pravidelně předčítat, prohlížet si společně obrázky, povídat si o nich. Negativem je zde fakt, že v současné době jsou knihy stále více drahé.

Vhodným opatřením by tedy bylo, například přímo v mateřských školách, pořádat burzy knih, kde by se knihy daly koupit za nižší cenu, příp. vyměnit, s dětmi pravidelně navštěvovat knihovnu. Knihovnu by tedy mohly navštěvovat děti z předškolních tříd a po domluvě s knihovnicemi si zde knihy půjčovat.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina, ŠMARDOVÁ, Vlasta, 2010. *Školní zralost. Co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. 1. vyd. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-2569-4.
- BOROVÁ, Blanka, aj., 1998. *Cvičíme s malými dětmi*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-223-8.
- BRUCEOVÁ, Tina, 1996. *Předškolní výchova*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-068-5.
- KLENKOVÁ, Jiřina, 2006. *Logopedie*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-1110-9.
- KREISLOVÁ, Zdenka, 2008. *Krok za krokem 1. třídou*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2038-8.
- KROPÁČKOVÁ, Jana, 2008. *Budeme mít prvňáčka*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-359-8.
- KUTÁLKOVÁ, Dana, 2010. *Jak připravit dítě do 1. třídy*. 2. dopl. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3246-6.
- KUTÁLKOVÁ, Dana, 2005. *Vývoj dětské řeči krok za krokem*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-1026-9.
- LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana, 2006. *Vývojová psychologie*. 2. aktual. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-1284-9.
- MATĚJČEK, Zdeněk, 2005. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-0870-1.
- NEZVAL, Jiří, 2010. Nejčastější dotazy a odpovědi 2 (dotazy k nástupu dítěte do ZŠ, odkladu povinné školní docházky a spádovosti MŠ). In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 25. března 2010 [vid. 2011-09-28]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/nejcastejsi-dotazy-a-odpovedi-2-dotazy-k-nastupu-ditete-do?highlightWords=Dotazy+n%C3%A1stupu+d%C3%ADt%C4%9Bte+Z%C5%A0>

POSPÍŠILOVÁ, Zuzana, 2007. *Hrajeme si s básničkou*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1709-8.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina, aj., 2006. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Dotisk 1. vyd. Praha: VÚP. ISBN 80-87000-00-5.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2007. *Vývojová psychologie pro obor Speciální pedagogika předškolního věku*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-213-5.

VERECKÁ, Naděžda, 2002. *Jak pomáhat dětem při vstupu do školy*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny. ISBN 80-7106-474-2.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník pro učitelky mateřských škol (viz text s. 32)

Dotazník pro učitelky mateřských škol

Vážené paní učitelky, jmenuji se Marcela Jaklová a studuji 3. ročník bakalářského studijního programu Speciální pedagogika. Součástí studia je vypracování bakalářské práce, jejímž tématem je Školní zralost. Prostřednictvím dotazníku bych ráda zjistila, jak je v mateřských školách rozvíjena školní zralost. Dotazník je anonymní a Vaše odpovědi a z nich získané výsledky budou použity pouze do mé bakalářské práce. Vámi vybranou/é možnost/i zakroužkujte, příp. odpověď dopište. Mnohokrát děkuji za Váš čas věnovaný vyplnění dotazníku.

Marcela Jaklová

1. V jaké třídě působíte?

- a) běžná třída MŠ (děti od 3 do 6 let)
- b) předškolní třída MŠ (děti od 5 do 7 let)
- c) jiná – napište prosím:

2. Kolik předškolních dětí (dětí, které půjdou v tomto roce k zápisu) navštěvuje tuto třídu?

- a) 5–10 dětí
- b) 10–15 dětí
- c) 15 a více dětí

3. Kdy provádíte činnosti pouze s předškoláky, jež se týkají přípravy na školu (grafomotorické cviky, rozvoj početních představ apod.)?

- a) během ranních her
- b) po svačince
- c) v době poledního odpočinku
- d) odpoledne
- e) během celého dne

4. Jakou formou tyto činnosti provádíte?

- a) pracovní listy pro předškoláky
- b) kolektivní práce dětí
- c) jiné – napište prosím:

5. Kolik času během dne věnujete přípravě předškoláků?

- a) 10–20 minut
- b) 20–30 minut
- c) 30–40 minut
- d) více – napište prosím:

6. Kolikrát týdně činnosti pro předškoláky provádíte?

- a) 1 x týdně
- b) 2 x týdně
- c) 3 x týdně
- d) 4 x týdně
- e) každý den

7. Které činnosti nejčastěji využíváte pro rozvoj početních představ?

- a) porovnávání, pojmy (méně, více, stejně...)
- b) řazení (dle velikosti, pojmenovávání větší, menší..., o kolik)
- c) představa o množství (číselná řada, postřehování čísel na kostce, prstech...)
- d) geometrické tvary (kruh, čtverec, trojúhelník, obdélník)
- e) jiné – napište prosím:
.....

8. Jakými způsoby rozvíjíte sluchové vnímání?

- a) reprodukce básniček, písniček
- b) hádání zvuků a hluků z okolí
- c) rozvoj sluchové analýzy a syntézy
- d) jiné – napište prosím:
.....

9. Které činnosti nejčastěji využíváte pro rozvoj zrakového vnímání?

- a) hledání a třídění předmětů dle určitého hlediska
- b) didaktické hry – pexeso, Co se změnilo? Co přibýlo? Hledání rozdílů...
- c) hledání obrázku ve zmeškaných čar, hledání překrývajících se obrazců...
- d) jiné – napište prosím:
.....

10. Které činnosti nejčastěji využíváte pro rozvoj jemné motoriky?

- a) manipulace s drobnými předměty
- b) práce s papírem (vytrhávání, stříhání, skládání...)
- c) modelování
- d) jiné – napište prosím:
-

11. Které činnosti nejčastěji využíváte pro rozvoj hrubé motoriky?

- a) skoky, poskoky, přeskoky
- b) lezení
- c) házení, hry s míčem
- d) jiné – napište prosím:
-

12. Poskytuje vaše MŠ logopedickou péči pro děti s narušenou komunikační schopností?

- a) ano
- b) ne

13. S jakými problémy se u předškolních dětí setkáváte nejčastěji?

- a) narušená komunikační schopnost (vady řeči)
- b) nízká úroveň paměti a pozornosti
- c) nezralost grafomotoriky
- d) sociální nezralost
- e) nedostatečná úroveň sebeobsluhy
- f) jiná – napište prosím:

14. Dle zaškrtnuté odpovědi v položce 13, prosím vypište, jak se nezralost dítěte v této oblasti projevuje konkrétně?

.....

.....

.....

15. Které z těchto složek školní zralosti, je dle vašeho názoru, třeba se věnovat nejvíce?

- a) fyzická (tělesná) zralost
- b) psychická zralost
- c) sociální a emocionální zralost

16. U jednotlivých otázek prosím přiřaďte kolik dětí z Vámi uvedeného celkového počtu předškolních dětí z vaší třídy (viz položka 2), danou věc „Nezvládá“, „Zvládá s dopomocí“, „Zvládá“.

Př. Celkový počet předškolních dětí 10:

<i>Zvládá napočítat do 10?</i>	<i>Nezvládá 2</i>	<i>Zvládá s dopomocí 4</i>	<i>Zvládá 4</i>
Umí zavázat tkaničky?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Umí se samostatně obléct, vysvléct?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Má osvojené základní hygienické návyky?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Umí správně stolovat?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Umí nakreslit lidskou postavu se všemi detaily?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Zvládá nakreslit dům se všemi detaily?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Umí správně držet tužku?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Dokáže říci celé své jméno?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Navazuje verbální kontakt přiměřeně?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Je slovní zásoba přiměřená jeho věku?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Mluví ve větách a souvětích?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Zvládá pojmenovat geometrické tvary?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Dovede napočítat do 5?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Zvládá pojmenovat nejmenší, největší, prostřední?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Pozná co nepatří do skupiny?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Zvládá pojmenovat odstíny barev?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Poskládá obrázek z několika částí?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Určí vpravo, vlevo na vlastním těle?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Orientuje se ve dnech v týdnu?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Přiřadí činnosti obvyklé pro dané roční období?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Zvládá odloučení od rodičů?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá
Komunikuje s učitelkou a dětmi?	Nezvládá	Zvládá s dopomocí	Zvládá

17. Konají se ve vaší MŠ schůzky pro rodiče předškolních dětí?

a) ano

b) ne

18. Doporučil/a byste z vašeho hlediska některému z předškolních dětí ve vaší třídě, odklad povinné školní docházky?

a) ano – kolika dětem

b) ne

19. Pokud byste některým dětem doporučil/a odklad povinné školní docházky, z jakého důvodu?

Napište prosím:

.....

.....

20. Kolik let činí Vaše praxe v mateřské škole?

21. Jaký je Váš věk?

22. Jaké je Vaše pohlaví?

a) žena

b) muž

23. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené pedagogické vzdělání?

.....

obor:

24. Uveďte prosím, přibližnou velikost sídla, kde se nachází vaše MŠ, celkový počet tříd, dětí a učitelek:

Velikost sídla:

Přibližný počet tříd:

Přibližný počet dětí:

Počet učitelek:

Mnohokrát děkuji za vyplnění dotazníku

Marcela Jaklová